

VÄRSKA VALLA JÄÄTMEKAVA 2012 – 2021

VÄRSKA 2012

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ÜLDINE JÄÄTMEKÄITLUSPOLIITIKA	6
1.1 EESTI KESKKONNASTRATEEGIA JA KESKKONNATEGEVUSKAVA	6
1.2 RIIGI JÄÄTMEKAVA.....	7
1.3 ÜLERIIGILINE JÄÄTMEKÄITLUSALANE SEADUSANDLUS	7
1.4 EL DIREKTIIVID	8
1.5 KOHALIKU OMAVALITSUSE ÕIGUSAKTID	9
1.6 KOHALIKU OMAVALITSUSE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED JÄÄTMEKAVANDUSE PLANEERIMISEL	10
1.7 VÄRSKA VALLA JÄÄTMEKAVA SEOS ÜLERIIGILISE JÄÄTMEKAVAGA	13
2. VÄRSKA VALLA ÜLDINE ISELOOMUSTUS	14
2.1 VÄRSKA VALLA ASEND JA ASUSTUSSTRUKTUUR	14
2.2 RAHVASTIK.....	14
2.3 LOODUSKESKKOND	16
2.4 MAAKASUTUS	17
2.5 TERVISHOID JA SOTSIAALHOOLEKANNE	17
2.6 HARIDUS.....	17
2.7 ETTEVÕTLUS JA TÖÖHÕIVE	17
2.8 VÄRSKA VALLA TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	18
2.8.1 Teed.....	18
2.8.2 Kanalisatsioon ja reoveepuhastid	19
2.8.3 Energeetika.....	19
3. VÄRSKA VALLA JÄÄTMEKAVANDUSE OLUKORD	20
3.1 JÄÄTME TEKE, KOGUSED JA KÄITLEMINE	20
3.1.1 Segaolmejäätmed.....	22
3.1.2 Pakendijäätmed.....	23
3.1.3 Biojäätmed	25
3.1.4 Tööstusjäätmed.....	27
3.1.5 Ehitus- ja lammutusjäätmed.....	29
3.1.6 Reoveesete	30
3.1.7 Ohtlikud jäätmed	30
3.1.8 Tervishoiujäätmed.....	32
3.1.9 Metallijäätmed	32
3.1.10 Suurjäätmed	33
3.2 KORRALDATUD JÄÄTMEVEO KORRALDAMINE	33
3.3 PRÜGILAD	34
3.4 VÄRSKA VALLAS TEGUTSEVAD JÄÄTMEKÄITLUSPOLIITIKALISED	35
4. VÄRSKA VALLA JÄÄTMEKAVANDUSE PROBLEEMID	36
5. JÄÄTMEKÄITLUSE KAVANDAMINE. EESMÄRGID.	39
5.1 JÄÄTMEKÄITLUSKOHTADE JA –SEADMETE VÕRGUSTIK	40
5.1.1 Jäätmejaam	40
5.1.2 Paberi- ja papijäätmete ja segapakendijäätmete kogumiskonteinerid.....	41
5.2 JÄÄTMEKOGUSTE JA JÄÄTME OHTLIKKUSE VÄHENDAMINE.....	41
5.2.1 Segaolmejäätmed.....	41

5.2.2 Ohtlikud jäätmed	42
5.2.3 Pakendijäätmed	44
5.2.4 Biojäätmed	45
5.2.5 Reoveesete	46
5.2.6 Ehitus- ja lammutusjäätmed	47
5.2.7 Tervishoiuasutuste jäätmed	48
5.2.8 Põllumajandusjäätmed	48
5.2.9 Suurjäätmed	49
5.2.10 Ettevõtluses tekkivad jäätmed	49
5.2.11 Jääkreostus	50
5.3 JÄÄTMETE TAASKASUTAMINE, KÕRVALDAMINE	50
5.3.1 Taaskasutamine	50
5.3.2 Kõrvaldamine	51
5.3.2.1 Jäätmete põletamine	51
5.4 KOOSTÖÖ TEISTE OMAVALITSUSTEGA	51
5.5 ELANIKE JA ETTEVÕTETE TEADLIKKUSE ARENDAMINE	52
5.6 JÄÄTMEKÄITLUSE REGULAARNE KORRALDUS JA JÄRELVALVE	53
5.7 JÄÄTMEMAJANDUSALASE STATISTIKA KORRASTAMINE	56
6. JÄÄTMEHOOLDUSE RAHASTAMINE	57
6.1 PRAEGU TOIMIV RAHASTAMISE OLUKORD	57
6.2 TULEVIKUS TOIMIV RAHASTAMISE KORD	57
7. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE	58
8. TEGEVUSKAVA JA INVESTEERINGUTE VAJADUS	60
KOKKUVÕTE	63
KASUTATUD MATERJALID	64
LISA 1	65

SISSEJUHATUS

Käesoleva jäätmekava koostamisel on lähtunud *Jäätmeseaduse* § 42, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse koostatud jäätmekava kohaliku omavalitsusüksuse arengukava jäätmehoolduse arendamist põhjalikumalt puudutav osa.

Käesoleva jäätmekava eesmärgiks on analüüsida piirkonna jäätmehoolduse olukorda, määratleda seadusandlusest tulenevad kohustused ja eesmärgid ning välja töötada Värskas valla üldised jäätmehooldusalased eesmärgid ja tegevuskava. Jäätmekava on koostatud juhitudes *Jäätmeseadusest*, Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008. a. korraldusega nr. 234 heakskiidetud "Eesti riigi jäätmekava aastateks 2008-2013" sätestatust ning lähtudes kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest.

Värskas valla jäätmekava sisaldab üldist ülevaadet vallast, valla jäätmemajanduse hetkeolukorra kirjeldust ja ülevaadet ning analüüsi jäätmemajandusega seotud probleemidest. Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse eesmärgid aastateks 2012–2021 ja esitab tegevuskava eesmärkide elluviimiseks. Jäätmekavas tuuakse välja ka püstitatud eesmärkide täitmiseks vajalikud ettevalmistavad tegevused.

Käesolev jäätmekava uuendatakse ja ajakohastatakse iga nelja aasta järel ning igal aastal pärast suuremaid muudatusi Värskas valla jäätmehoolduses, Riiklikus jäätmekavas ning jäätmehooldust reguleerivas seadusandluses.

Käesolev jäätmekava käsitleb selliseid jäätmeid, mis on defineeritud jäätmetena *Jäätmeseaduse* mõistes. Jäätmekavas on käsitletud nii kodumajapidamistes kui ka ettevõtluses tekkivaid ja käideldavaid jäätmeid.

Jäätmekavas ei ole käsitletud jäätmeliike, mis ei kuulu *Jäätmeseaduse* § 1 järgi *Jäätmeseaduse* reguleerimisalasse:

- välisõhku heidetavad gaasilised heited ning maapõues säilitamise eesmärgil kogutud ja transporditud ning maapõues säilitatav süsinikdioksiid;
- ehitustegevuse käigus välja kaevatud saastumata pinnas ja muu loodusomane materjal, kui on kindel, et materjali kasutatakse selle loomulikus olekus ehitamiseks selles kohas, kust see välja kaevati;
- radioaktiivsed jäätmed kiirgusseaduse tähenduses;
- lõhkematerjali jäätmed lõhkematerjaliseaduse tähenduses;
- loomade väljaheited, kui need ei ole hõlmatud käesoleva paragrahvi lõike 2 punktiga 2, põhk ega muud loodusomased mitteohtlikud põllumajandustootmisest või metsandusest pärinevad materjalid, mida kasutatakse põllumajanduses, metsanduses või biomassist energia tootmiseks menetluste või meetoditega, mis ei kahjusta keskkonda ega ohusta inimese tervist;
- veemajanduse ja veeteede majandamise, üleujutuste ärahoidmise, üleujutuste ja põudade mõju leevendamise või maaparanduse eesmärgil pinnavees ümber paigutatud setted, kui on tõendatud, et need setted ei avalda kahjulikku toimet.

Käesoleva seaduse reguleerimisalasse ei kuulu osas, mis on reguleeritud teiste seadustega või Euroopa Liidu määrustega:

- reovesi ja koos reoveega käitlemisele kuuluvad või keskkonda heidetavad jäätmed, välja arvatud reovee käitlemise tulemusel tekkivad jäätmed;
- loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad.

Käesoleva jäätmekava üheks põhieesmärgiks on planeerida Värskas valla jäätmekäitlust majanduslikult võimalikult ökonoomselt ja keskkonnasäästlikult vastavalt kehtivatele õigusaktidele, pidades silmas jäätmemajanduse eesmärkide täitmist.

Käesoleva jäätmekavaga planeeritakse kogu Värskas valda hõlmav jäätmekäitlussüsteem. Sinna hulka kuuluvad muu hulgas:

- Olmejäätmete kohtsorteerimine, jäätmete liigiti kogumine ja taaskasutatavate jäätmete üle andmine taaskasutamiseks;
- Ohtlike jäätmete ja probleemtoodete jäätmete eraldi kogumine ja üleandmine;
- Korraldatud jäätmeveo rakendamine;
- Biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja kompostimine tekkekohas;
- Elanikkonna teavitamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine.

Jäätmekava eelnõu kooskõlastatakse, avalikustatakse ning võetakse vastu Värskas Vallavolikogu poolt *Jäätmeseaduse* §-des 55-58 sätestatud korras.

1. ÜLDINE JÄÄTMEKÄITLUSPOLIITIKA

1.1 Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 on riigi keskkonnalase tegevuse kavandamise ja rahvusvahelise koostöö arendamise aluseks. Selle strateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Jäätmete osas on Eestil järgmised suundumused:

- Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale. Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamise, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema;
- Efektivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamine toob kaasa põlevkivijäätmete tekke vähenemise;
- Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust;
- Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuvõtet silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi;
- Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt;
- Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnakaitse nõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid.

Jäätmete osas on strateegias püstitatud järgmine eesmärk:

Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.

Et jäätmete ladestamist vähendada, on esmaselt oluline vähendada märkimisväärselt jäätmeteket, kasutades sealjuures tõhusamalt loodusvarasid ja muid ressursse. Selleks on oluline katkestada seosed ühelt poolt jäätmetekke ja loodusvarade kasutamise ning teiselt poolt majanduskasvu vahel, st majanduskasv ei tohi põhjustada loodusvarade kasutamise ja jäätmekoguste ning negatiivse keskkonnamõju suurenemist. Teiseks on oluline suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini. Oluline on ka vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

Keskkonnastrateegia elluviimiseks on koostatud detailsem rakendusplaan ehk *keskkonnategevuskava* seitsmeks aastaks (2007-2013) lähtuvalt EL programmeerimis-perioodist 2007-2013.

Keskkonnategevuskava kohaselt on riiklikult prioriteetsed tegevused jäätmete osas järgmised:

- jäätmekäitluse korraldamise pikaajaline kavandamine;

- seire- ja järelvalvesüsteemi arendamine kontrolli tõhustamiseks jäätmevoogude ja jäätmehoolduse üle;
- kontrolli saavutamine jäätmevoogude üle (illegaalse ladestamise vähendamine);
- soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi arendamine ja rakendamine jäätmetekke vähendamiseks ning jäätmete käitlemise arendamiseks;
- jäätmetekke vältimist ja jäätmete taaskasutamist edendavate majandusmeetmete väljatöötamine;
- ühiskonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate kampaaniate ning teavitustöö läbiviimine nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil.

1.2 Riigi jäätmekava

Riigi jäätmekava 2008–2013 on Eesti riiklikku jäätmekäitlust korraldav ja suunav strateegiline dokument. Riigi jäätmekava koostati 2007. aastal ja koostamise eesmärk oli jäätmehoolduse korrastamine, järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. („Riigi jäätmekava 2008-2013“ on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008.a. korraldusega nr 234; RTL, 05.06.2008, 45, 627).

Riigi jäätmekava on alus kohalike omavalitsuste jäätmekavade koostamiseks. Riigi jäätmekava 2008-2013 põhieesmärk on jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine, et negatiivne mõju keskkonnale oleks minimaalne. Põhieesmärgi saavutamine on seotud jäätmehierarhia rakendamisega: jäätmeteket tuleks vältida, ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik taaskasutada, s.h korduskasutada, ringlusse võtta ning viia prügilasse minimaalsel hulgal.

Jäätmehoolduse korraldamise poolelt on välja pakutud piirkondlike jäätmehoolduskeskuste moodustamine omavalitsuste poolt. Piirkondlike jäätmehoolduskeskuste loomise üheks põhjuseks on asjaolu, et jäätmete käitlemine on omavalitsuste ja maakonna piire ületav tegevus. Jäätmehoolduskeskuse funktsioonid oleksid üleriigilise jäätmekava alusel järgmised: teeninduspiirkonnas jäätmekäitluse korraldamine; jäätmete vähendamise ja taaskasutamise programmide arendamine, teostamine, toetamine ja edendamine; optimaalse jäätmekäitlushinna kujundamine; arendustöö ja propaganda; konkursside korraldamine nii jäätmeveoettevõtete vahel, kui ka jäätmete taaskasutamise alal, seda kas jäätmeveopiirkonnas või selle osades; andmebaaside pidamine.

Riigi jäätmekavas rõhutatakse, et oluline on seose katkestamine ressursikasutuse, tavajäätmete ja ohtlike jäätmete tekke ning majanduskasvu vahel. See põhimõte on välja toodud nii Euroopa Liidu kuuendas keskkonnavalas tegevusprogrammis (2002) kui ka Eesti keskkonnastrateegias aastani 2030.

1.3 Üleriigiline jäätmekäitluslane seadusandlus

Eesti vabariik rakendab jäätmemajanduse planeerimisel ja korraldamisel säästva arengu põhimõtteid ning arvestab keskkonna-alases seadusloomes Euroopa Liidu direktiivide

soovitustega. 28.jaanuaril 2004. aastal võttis Riigikogu vastu *Jäätmeseaduse* (RTI, 26.02.2004, 9, 52), mis lähtub peamiselt kahest Euroopa Liidu jäätmealasest raamdirektiivist – *Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta* ja *Euroopa Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377, 31.12.1991).

Jäätmeseadus sätestab jäätmehoolduse korralduse, nõuded jäätmete tekke ning jäätmetest tuleneva tervise- ja keskkonnaohu vältimiseks, sealhulgas meetmed loodusvarade kasutamise tõhususe suurendamiseks ja sellise kasutamise ebasoodsa mõju piiramiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise eest.

Jäätmeseadusega määratud eesmärkide saavutamiseks ja jäätmemajanduse planeerimiseks koostatakse üleriigiline ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava. Vabariigi Valitsuse 29.mai 2008.a. korraldusega nr. 234 heakskiidetud "Eesti riigi jäätmekava aastateks 2008-2013", mis toob välja Eesti jäätmemajanduse probleemid ja püstitab jäätmemajanduse üldised eesmärgid.

Jäätmemajanduse planeerimisel on oluline koht ka *Pakendiseadusel*, mis võeti vastu 21.04.2004 ja see on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele üldised nõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutusüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Keskkonnatasude seadus (07.12.2005) sätestab tasumäärad saasteainete ja jäätmete keskkonda viimisel ning tasu arvutamise ja maksmise korra.

Keskkonnajärelevalve seadus (06.06.2001) kehtestab riiklikku keskkonnajärelevalvet teostavate ja juhtivate ning riiklikule järelevalvele allutatud isikute õigused ja kohustused.

Loomatauditõrje seadus (16.06.1999) reguleerib loomsete kõrvalsaaduste käitlemist.

Välisõhu kaitse seadus (05.05.2004) kehtestab nõuded jäätmete põletamisel.

Jäätmeseaduse ja *Pakendiseaduse* alusel on välja antud rida määrusi ja korraldusi, mis täpsustavad nii jäätmekäitlust korraldavate ja kontrollivate instantside tööd kui ka jäätmeliikide käitluse tingimusi. Üheks olulisemaks on keskkonnaministri määrus *Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded* (29.04.2004), mis käsitleb prügilate kaudu kogu jäätmekäitluse süsteemi tervikuna, alates jäätmete tekkest kuni lõppkäitluseni.

1.4 EL direktiivid

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist, jäätmehoolduse seisukohalt olulisemad direktiivid on järgmised:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ, 5. aprill 2006. jäätmete kohta;
- Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ 12. detsembrist 1991 *ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377, 31.12.1991). Täiendatud direktiiviga 94/31/EÜ 27. juunist 1994 (EÜT L 168, 2.7.1994).

Eespool toodud baasdirektiividel põhinevad mitmed spetsiifilised direktiivid, millistest tähtsamad on:

- Nõukogu direktiiv 75/439/EMÜ 16. juunist 1975 *jääkõlvide kõrvaldamise kohta* (EÜT L 194, 25.07.1975). Täiendatud direktiiviga 87/101/EEÜ 22. detsembrist 1986 (EÜT L 042, 12.02.1987);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/66 EÜ, 6. september, mis käsitleb *patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid*;
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ 20. detsembrist 1994 *pakendi ja pakendijäätmete kohta*. Direktiivi on hiljem täiendatud (2004/12/EÜ ja 2005/20/EÜ);
- Nõukogu direktiiv 96/59/EÜ 16. septembrist 1996 *polüklooritud bifeniüülide ja polüklooritud terfenüülide (PCB/PCT) kohta* (EÜT L 243, 24.09.1996);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ 18. septembrist 2000 *romusõidukite kohta* (EÜT L 269, 21.10.2000);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/95/EÜ 27. jaanuarist 2003 *piirangute kohta teatud ohtlike ainete kasutamise osas elektri- ja elektroonikaseadmetes* (EÜT L 037, 13.02.2003);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ 27. jaanuarist 2003 *elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta* (EÜT L 037, 13.02.2003).

Jäätmekäitluse protsessil valitsevate tehniliste tingimuste kohta, mis peavad tagama jäätmekäitlusprotsessi ohutuse, on välja töötatud järgmised olulisemad direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ 12. juunist 1986 *keskkonna ja eriti pinnase kaitse kohta reoveesete kasutamisel põllumajanduses* (EÜT L 181 04.07.1986);
- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ 26. aprillist 1999 *prügilate kohta* (EÜT L 182, 16.07.1999);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ 4. detsembrist 2000 *jäätmete põletamise kohta* (EÜT L 332, 28.12.2000).

Oluline jäätmekäitlust reguleeriv raamdirektiiv on „*Reostuse komplektse vältimise ja kontrolli direktiiv*” (96/61/EÜ), mis näeb ette saasteainete emiteerimise integreeritud komplekslubade väljaandmist.

Jäätmeseaduse alusel antud jäätmehooldust korraldavad Vabariigi valitsuse ja keskkonnaministri määrused toetuvad kas vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile või Euroopa komisjoni otsusele.

1.5 Kohaliku omavalitsuse õigusaktid

Kohaliku omavalitsuse erinevate õigusaktidega täpsustatakse jäätmehoolduse arendamise erinevaid aspekte.

Kõige olulisem kogu Värskas valla territooriumi ja kõiki elualasid hõlmav arengudokument kohalikul tasandil on *Värskas valla arengukava 2012-2024*.

Värskas valla jäätmehoolduseeskiri on kehtestatud Värskas Vallavolikogu määrusega 23. aprill 2009 nr 1-3/15. Valla jäätmehoolduseeskiri reguleerib valla territooriumil jäätmete kogumise, veo, hoidmise, taaskasutamise ja kõrvaldamise seotud tehnilised nõuded ja jäätmetest tervisele ja keskkonnale põhjustatud ohu vältimise või vähendamise meetmed. Jäätmehoolduseeskirja lisa nr 1 *Ehitus- ja lammutusprahi käitlemise nõuded* määrab kindlaks

Värskas vallas ehitus-, remondi- ja lammutustöödel tekkivate jäätmete käitlemise nõuded, ehitusjäätmete valdaja kohustused jäätmekäitlusel ning mitteohtlike ja ohtlike ehitusjäätmete käitlemise. Jäätmehoolduseeskirja lisa nr 2 *Tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete käitlemise kord* määrab kindlaks tervishoiu-, hooldus- ja veterinaarteenuse osutamisel tekkivate jäätmete käitlemise korra, ning on kohustuslik kõikidele Värskas valla tervishoiu-, hooldus- ja veterinaarasutustele, kus tekivad jäätmed, mis on jäätmeliikide, sealhulgas ohtlike jäätmete nimistus määratletud «inimeste ja loomade tervishoiul või sellega seonduvatel uuringutel tekkinud jäätmetena».

Värskas valla kaevetööde eeskiri on kehtestatud Värskas Vallavolikogu määrusega 20. mai 2003 nr 26. Värskas valla kaevetööde eeskiri reguleerib kaevetööde teostamist Värskas valla haldusterritooriumil ning on kohustuslik kõikidele valla haldusterritooriumil kaevetöid teostavatele isikutele.

Värskas valla heakorra eeskiri on kehtestatud Värskas Vallavolikogu määrusega 02. aprill 2010 nr 1-3/6. Värskas valla heakorra eeskiri sätestab Värskas valla territooriumi avalikes kohtades käitumise ning heakorra ja puhtuse pidamise nõuded ning kohustused ja piirangud Värskas valla haldusterritooriumil.

Korraldatud jäätmeveo teenustasud (konteinerite tühjenduse hinnad) on paika pandud Värskas Vallavolikogu määrusega 20. oktoober 2011 nr 9 *Korraldatud jäätmeveo rakendamiseks veopiirkonna, jäätmeliikide, vedamise sageduse, jäätmekäitluskohtade ja jäätmeveo piirhindade kehtestamine*.

Värskas Vallavolikogu 25.01.2007 määrusega nr 1-3/8 on asutatud *Värskas valla jäätmevaldajate registri pidamise kord*. Värskas valla jäätmevaldajate register on kohaliku omavalitsuse register, mille asutamise ja kasutusele võtmise eesmärk on tagada arvestus korraldatud olmejäätmete veoga liitunud ja mitteliitunud jäätmevaldajate, nende poolt tekitatud jäätmekoguste, jäätmete käitlusviiside ja tekkekohtade üle.

Värskas valla jäätmehoolduseeskiri ja korraldatud jäätmeveo kord ning jäätmevaldajate registri põhimäärus vastavad hetkel kehtivatele nõuetele ja ei vaja lähiajal suuremahulisi muudatusi.

Jäätmekava koostamisel on eelnimetatud, materjale arvestatud niivõrd, kuivõrd nende täpsus seda võimaldab.

1.6 Kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused jäätmemajanduse planeerimisel

Eesti jäätmehooldust tervikuna reguleerib *Jäätmeseadus* (RTI 26.02.2004, 9, 52), mis jõustus 1. mail 2004. *Jäätmeseadus* on kooskõlas Euroopa Liidu jäätmealase seadusandlusega.

Vastavalt *Jäätmeseadusele* on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne. *Jäätmeseadusega* on kohalikele omavalitsustele kehtestatud järgmised õigused ja kohustused:

- 1) Jäätmehoolduse arendamise korraldamine oma haldusterritooriumil (§ 12 lg 2). Jäätmehoolduse arendamine on jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset (§ 12 lg 1) ;
- 2) Jäätmete liigitikogumise ja sortimise edendamine, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses (§ 31);
- 3) Jäätmehoolduse arendamiseks koostatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava (§ 39 lg 1);
- 4) Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla jäätmehoolduse arendamist (§ 42 lg 1, lg 2);
- 5) Jäätmekava koostamise käigus kogutud teabe säilitamine seaduses sätestatud korras (§ 44 lg 5);
- 6) Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ning maavanemale (§ 55);
- 7) Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avaliku väljapaneku ja avaliku istungi korraldamine (§ 56);
- 8) Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avaliku väljapaneku kestel ja avalikul istungil arvamuse avaldamine ja esitatud ettepanekute ja vastuväidete arvestamine (§ 57);
- 9) Jäätmekava avaliku väljapaneku ja avaliku istungi tulemuste avaldamine kohalikus ajalehes (§ 58);
- 10) Kui riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest arvates (§ 43 lg 3);
- 11) Kohalik omavalitsus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt äriseadustiku tähenduses, mittetulundusühingult, sihtasutuselt ja seaduse alusel asutatud muult asutuselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik KOV üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks (§ 44 lg 4);
- 12) Kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine ja nende üleandmise jäätmekäitlejale, v.a. probleemtoodete puhul tootja vastutuse rakendumisel (§ 65 lg 2);
- 13) Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, nende sortimisjääkide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik käesoleva seaduse nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi (§ 66 lg 2);
- 14) Korraldatud jäätmeveo tingimuste kehtestamine (korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide määramine, korraldatud olmejäätmeveo piirkondade määramine, vedamise sageduse ja aja määramine, jäätmeveo teenustasu piirmäära kehtestamine) (§ 66 lg 1-4);

- 15) Korraldatud olmejäätmeveo konkursi korraldamine iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsuste üksustega teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust (§ 67 lg 1 ja 2);
- 16) Jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine (§ 69 lg 3);
- 17) Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise korraldamine. Kohaliku omavalitsuse organ võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist (§ 70);
- 18) Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja kehtestamine (§ 71);
- 19) Kohalik omavalitsus esitab kümne tööpäeva jooksul pärast jäätmeloa taotluse saamist loa andjale oma arvamuse jäätmeloa taotluse kohta (§ 79);
- 20) *Jäätmeseaduse* rikkumistest tulenevate väärtegude kohtuväline menetlemine (§ 127 lg2);
- 21) Jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimine, kui saastatud kinnisasja omanik ei täida seadusejärgset kohustust, saastatud kinnisasja omaniku kulul asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras (§ 128 lg 5);
- 22) Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole oma haldusterritooriumil sisse seadnud korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli see kohustus, või käesoleva seaduse §-s 71¹ sätestatud registri andmetel on üle 2 protsendi jäätmevaldajatest väljaspool olmejäätmete kogumissüsteemi, kannab see kohaliku omavalitsuse üksus tavajäätmete ning nendest põhjustatud saastuse likvideerimise kulud (§ 128 lg 6);
- 23) Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 2005. aasta 1. jaanuarist (§ 135).

Eesti Vabariigis kehtiva *Keskkonnajärevalve seaduse* järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajärevalve teostajatest (§ 3 lg 1).

Kohalik omavalitsuseüksus:

- 1) rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks;
- 2) teavitab Keskkonnainspektsiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maa-ametit maakasutuse, maakorralduse, maa-arvestuse ja maareformi toimingute nõuete rikkumise juhtumitest (§ 6 lg3).

Pakendiseaduse kohaselt on omavalitsuse ülesanne määrata kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid (§ 15 lg 1). Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas peab olema eraldi käsitletud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine, väljaarendamine ja seatud eesmärkide saavutamise meetmed (§ 15 lg1- 2).

1.7 Värskas valla jäätmekava seos üleriigilise jäätmekavaga

Jäätmeseaduse muutmise seadus (08.02.2007) sätestab, et jäätmekavad koostatakse riigi ja omavalitsuse üksuste kohta, seejuures riigi jäätmekava sisaldab maakondade jäätmehooldust sisaldavaid alljaotisi.

Riigi jäätmekava 2008-2013 põhieesmärk on jäätmehoolduse korrastamine: jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine, et negatiivne mõju keskkonnale oleks minimaalne, järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. Jäätmehoolduse korrastamise eesmärk oli püstitatud ka 2002. a riigikogu poolt heakskiidetud Üleriigilises jäätmekavas. Riigi jäätmekava näeb ette jäätmekava ajakohastamist iga viie aasta järel ning sisuliselt on Riigi jäätmekava (2008-2013) Üleriigilise jäätmekava ajakohastatud järg.

Oluline on seose katkestamine keskkonnakoormuse ja majanduskasvu vahel. Jäätmekava kontekstis väljendub see seose katkestamist ressursikasutuse, tavajäätmete ja ohtlike jäätmete tekke ning majanduskasvu vahel. See põhimõte on välja toodud Euroopa Liidu kuuendas keskkonnavalas tegevusprogrammis (2002) kui ka Eesti keskkonnavalas strateegias aastani 2030. Negatiivse keskkonnamõju vähendamine on seotud nii ressursikasutuse kui ka ohtlike jäätmete tekke vähendamisega.

Värskas valla jäätmemajanduse planeerimisel on oluline arvestada järgmisi printsiipe:

- maksimaalne jäätmete sortimine kohapeal, ladestamist nõudvate jäätmete koguse vähendamine;
- orgaaniliste jäätmete eraldamine, kompostimine ja komposti kasutamine tekkekohas;
- ehitus- ja lammutusjäätmete eraldamine olmejäätmetest ning kohapealne sortimine ja osaline töötlemine, materjali taasväertustamine;
- võimalikult suure arvu jäätmetekitajate kaasamine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi;
- jäätmejaama töös hoidmine;
- ohtlike jäätmete kogumise konteinerite paigaldamine ettevõtetes.

Liigiti kogumise ja jäätmete koguse vähendamiseks peab elanikkonda motiveerima, näiteks jäätmekäitluse hinna ja keskkonnateadlikkuse tõstmise kaudu.

Üleriigilise jäätmekava kontekstis on Värskas valla jäätmete marginaalse tähtsusega, seetõttu on antud piirkonda üleriigilises jäätmekavas puudutatud võrdlemisi põgusalt. Loomulikult kehtivad ka Värskas valla kohta üleriigilises jäätmekavas erinevate jäätmeliikide käitluseks kavandatavad abinõud ja suundumused.

Üleriigiline jäätmekava toob välja rajatavate prügilate asukohad ja teeninduspiirkonnad. Tulenevalt nõudest sulgeda 2009. aasta 16. juuliks kõik nõuetele mittevastavad prügilad, ei jäänud Kagu-Eestisse (Tartumaa, Põlvamaa, Valgamaa, Võrumaa) praeguse seisuga ühtegi nõuetele vastavat prügilat. Värskas vallast kogutud segaolmejäätmete ümberlaadimine toimub Aardlapalu ümberlaadimisjaamas ja edasi ladestatakse olmejäätmed nõuetele vastavasse Torma ja Väätsa prügilasse.

2. VÄRSKA VALLA ÜLDINE ISELOOMUSTUS

2.1 Värskala valla asend ja asustusstruktuur

Joonis 1 Värskala valla asukoht Põlva maakonnas

Värskala vald (pindala 187,82 km²) asub Lõuna – Eestis Põlva maakonna kaguosas. Värskala valla naaberomavalitsused on: Mikitamäe vald põhjas, Orava vald läänes, Kulje vald idas, Petseri linn lõunas, Meremäe vald edelas ning Kruppa vald kagus.

Vallakeskus asub Värskala alevik, kus elas 01.06.2012.a. seisuga 534 inimest, mis moodustab 37% valla elanikest. Kaugus keskustest: Tallinn 275 km, Tartu 87 km, Põlva 41 km, Võru 50 km ja Röpina 24 km. Valda läbivad: Tartu-Pihkva raudtee, Valga-Petseri raudtee ja Tartu-Petseri maantee.

Värskala vald on osa Setomaast, kus on omad traditsioonid ja kombed, millega ta erineb ülejäänud Eestist. Vald kuulub Setomaa Valdade Liitu. Siin elavad inimesed räägivad eesti või vene keelt ning seto murret.

2.2 Rahvastik

Värskala vallas elas 01.06.2012 seisuga 1438 inimest (allikas: Värskala Vallavalitsus). Valla elanike arv moodustab 4,7% kogu Põlva maakonna rahvastikust. Kui Värskala valla elanikkonna asustustihedus on 7,7 in/km², siis külade lõikes on asustustihedus väga ebahühtlane.

Praegu kehtiva Eesti Vabariigi haldusjaotuse järgi asub valla territooriumil üks alevik (Värskala) ja 34 küla. Küladest on elanike arvu poolest suuremad Treski, Väike-Rõсна, Lobotka ja Saatse külad.

Tabel 1 Valla elanike arv külade lõikes seisuga 01.06.2012 (Allikas: Värskavalla Vallavalitsus).

Küla/alevik	Elanikke
Koidula	0
Kolodavitsa	32
Kolossova	15
Korela	8
Kostkova	15
Kremessova	15
Kundruse	10
Litvina	15
Lobotka	82
Lutepää	6
Matsuri	46
Määsovitsa	18
Nedsaja	31
Pattina	19
Perdaku	23
Podmotsa	13
Popovitsa	12
Rääptsova	7
Saabolda	32
Saatse	82
Samarina	4
Sesniki	20
Säpina	33
Tonja	19
Treski	106
Ulitina	21
Vaartsi	9
Vedernika	14
Velna	31
Verhulitsa	23
Voropi	13
Võpolsova	8
Väike-Rõsna	109
Värskavalla	534
Õrsava	6
Värskavalla vald (ilma külast)	7
Kokku	1438

01.06.2012. a. seisuga elas Värskavallas 1438 inimest, neist:

Koolieelikud (0 ...6 a) 66 - 5% elanikkonnast

Koolilapsed (7 ...18 a) 163 - 11% elanikkonnast

Tööelised (19 ...60 a) 885 - 61% elanikkonnast

Pensionärid (61 a ja vanemad) 324 - 23% elanikkonnast.

Peamised elamutüübid on vallas paljukorterilised elamud ja ühepereelamud. Korruselamuid on 17 ja eramuid umbes 500.

Registreeritud töötuid on 30.06.2012 seisuga kokku vallas 47 (5% tööelisest elanikkonnast).

2.3 Looduskeskkond

Värskala vallas on looduskeskkond puhas ja rikkumata ning see on aluseks Natura 2000 võrgustiku loomisel. Värskala lahe hoiuala (Natura võrgustiku ala nimetusega Värskala Looduala) kaitse-eesmärgiks on elupaigatüübi - looduslikult rohketoiteliste järvede kaitse ning tiigilendlase, hariliku tõugja, ja hariliku vingerja elupaikade kaitse. Kaitseväärtuseks ka on mitmed II kaitsekategooria liigi (nahkhiired) elupaigad, kus Värskala laht on neile liikidele sooviseks toitumisalaks.

Valla territooriumil asub Natura 2000 kaitseala - Mustoja maastikukaitseala. Kaitseala asub Värskala vallas Lutepää, Treski, Sesniki, Nedsaja, Korela, Vaartsi ja Rääptsova külas. Mustoja kaitseala on loodud haruldaste pinnavormide, ökosüsteemide ning kaitstavate liikide elupaikade kaitseks. Kaitsealale jääb Kagu-Eesti suurim mõhnastik, Mustoja mõhnastik, mis koos Mustoja oru ning nendega piirnevate jääpaisjärvetasandike ja rabamassiividega moodustavad Palumaa maastikulise rajooni tuumiku. Mõhnastiku elustik on küll suhteliselt liigivaene, kuid sellest hoolimata leidub seal mitmeid kaitstavaid liike, millest osa on tüüpilised stepi ja metsastepi taimed (näiteks võsu-liivsibul, palu-põisrohi, palu- ja aas-karukell). Samuti väärib kaitset mõhnastiku aineses domineerivad peeneteralised kvartsirikkad liivad. Värskala valda jääb veel Tonja-Värskala kaitseala ja Tonja-Karisilla-Värskala looduspark.

Valla territooriumil asub mitmeid matka- ja loodusradasid. Õrsava järve matkarada (Värskala alevik ja Lobotka küla), mille pikkus on 5 km. Pikalombi loodusradadel on kaks pikkust: 3,8 ja 9,1 km. Loodusradadel saad nautida männikuid, kasesalusid, niitusid ja jääaja tulemusena tekkinud Velna sood. Radadel saad tutvuda Värskala lahe ja Pihkva järve lähimaastikuga ning vanade Setomaa külade miljööga. Kohati paljanduvad liivased alad karjääris, rajal matkates möödud kahest väikesest järvest: Saarepää ja Kurtjärv.

Värskala on kuulunud oma mineraalvee ja tervistava muda poolest. Ravi-, laua- ja ravi-vanniveena tuntud Värskala mineraalvesi pärineb mitmest põhjavee kihist. Värskala lahe muda, mida saadakse Värskala lahest on üle kahekümne aasta kasutatud lahe kaldale ehitatud sanatooriumis.

Maavaradest leidub valla territooriumil liiva, kruusa, savi ja turvast. Liiva kaevandamine käesoleval ajal toimub Saatse karjääris ja muda kaevandamine Värskala lahest.

2.4 Maakasutus

Värskas valla üldpindala on 187,82 km². 2012.a. juuni seisuga on kantud maakatastrisse pindalaliselt 17 259 ha. Põllumajanduslik maa moodustab 2985 ha valla territooriumist. Metsamaa moodustab valla territooriumist 13356 ha. Soode, veekogude ja võsade alune maa moodustab 3204 ha ja elamumaa (sh ehitiste alune maa) 203 ha. (veel on 2489 ha ärimaad, transpordimaad, jäätmehooldlammaad, riigikaitsemaad, mäetööstusmaad, üldkasutatavat maad ja sihtotstarbeta maad). Värskas vallas on riigi omandis maad (sh mets) 5232 ha, mis moodustab valla territooriumist 30%. (Allikas: Värskas Vallavalitsus).

2.5 Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

Värskas alevikus on perearstipunkt, kus töötab üks perearst ja üks perearstiõde. Osa valla elanikke on registreerunud ka teiste perearstide nimistutesse. Patsientide teenindamiseks on olemas normidele vastavad ruumid. Kohapeal on võimalus teha lihtsamad analüüsid. Vallas teenindab elanikke ka hambaarst ja apteek. Lähimad erialaarstid asuvad Põlvas, Räpinas ja Võrus.

Vallas on olemas hooldekodu-pansionaat, mis on 45- kohaline ja kuulub AS Värskas Sanatooriumi kontserni. Pansionaadis pakutakse peale ööpäevaringse hooldusteenuse pesupesemisteenust ja saunateenust. Pansionaadi ruumides asub vabaajakeskus ja raamatukogu. Olemas on 12 sotsiaalkorterit (Saatses: 1- ja 3-taoline korter ning kolme korterilises majas kaks 2-toalist korterit; Värskas alevikus kolm 2-toalist korterit ja Matsuris neli 2-toalist ja üks 1-toaline korter).

Värskas tegutseb Kagu-Eesti ainuke sanatoorium, kus alates 2005. aastast osutatakse ka rehabilitatsiooniteenust. 2007 aastal valmis Värskas sanatooriumi kontserni kuuluv veekeskus koos jõusaaliga, milles pakutavad teenused võimaldavad tervislikult vaba aega veeta ja aitavad ennetada haiguste tekkimist

2.6 Haridus

Värskas vallas on lasteaed, mis asub Värskas alevikus. Lasteaias tegutseb kaks rühma. Lasteaias on 01.01.2012 seisuga 35 last ja 11 töötajat.

Valla territooriumil on üks kool – Värskas Gümnaasium. Koolis on 01.01.2012 seisuga 34 töötajat ja 130 õpilast.

Värskas vallas gümnaasiumiga samas hoones tegutseb Värskas Muusikakool, kus õpib 45 last ja Värskas vallast kui ka Värskas naabervaldadest (Mikitamäe ja Orava). Alates 2010 sügisest on Värskas Muusikakoolis avatud ka täiskasvanute õpe (01.01.2012 seisuga õppis 7 täiskasvanut). Vallas tegutsevad erinevad huvialaringid kooli juures ning kultuurikeskuses. Vabaharidust Värskas ei pakuta, lähimad vabahariduskoolid asuvad Räpinas ja Põlvas.

2.7 Ettevõtlus ja tööhõive

Värskas vallas on 1438 elanikku (seisuga 01.06.2012) neist ca 61% moodustab töövõimeline elanikkond.

Värskas vallas on registreeritud 196 ettevõtet, sealhulgas 99 füüsilisest isikust ettevõtjat, 63 äriühingut, 33 mittetulundusühingut (MTÜ) ja 1 sihtasutus (SA) (allikas: Värskas Vallavalitsus).

Värskas vallas ettevõtted tegelevad peamiselt põllumajanduse, metsanduse, jae- ja hulгимүүgiga, majutuse ja toitlustusega.

Põllumajandusega tegelevad suuremad ettevõtted on: FIE Helju Mikitalo talu (piimakarja pidamine), FIE Ritta Nutov Hundi talu (taimekasvatus). Puidutööstusega tegelevad ettevõtted Värskas vallas: OÜ Värskas Laht ja OÜ Värskas Puit (saematerjali töötlemine ja müük, kütte ja halupuud).

Põllumajanduse suureks probleemiks on turu puudumine traditsioonilistele põllumajandustoodetele, sest suured linnad ja töötlemiskeskused on kaugel ja Venemaal turustamine keeruline.

Värskas vallas on head eeldused turismi arendamiseks: omapärane seto kultuur, ilus looduskeskkond ja geograafiline asukoht – Eesti lõunapoolseim piiriäärne vald, kultuurisündmused ja vaatamisväärsused.

Suuremad ettevõtted ja tööandjad Värskas vallas on:

- AS Värskas sanatoorium (taastusravi, puhkemajandus ja majutus) ja AS Värskas Veekeskus (puhkemajandus ja majutus);
- Saatse Pansionaat – eakate kodu ja majutusteenused;
- AS Värskas Vesi – mineraalvee tootmine, puhkemajandus;
- Värskas Mineraalvee OÜ – mineraalvee tootmine;
- OÜ Marmil teenindus (kauplus Värskas).

Värskas valla hallatavad allasutused: Värskas Gümnaasium, Värskas Muusikakool, Värskas Lasteaed, Värskas Kultuurikeskus, Värskas Raamatukogu, Seto Talumuuseum, Saatse Raamatukogu, Värskas Avatud Noortekeskus.

Värskas vallas asuvad järgmised muuseumid ja kirikud: Seto Talumuuseum Värskas, Seto Talumuuseumi filiaal Saatse Seto Muuseum, Värskas kirik, Saatse kirik, Tsässonad (Podmotsa, Treski, Matsuri, Väike-Rõsna).

Värskas vallas elab 01.01.2012.a. seisuga 885 tööealist inimest, mis on 61% elanikkonnast. Töötuid on 30.06.2012. a. seisuga 47, mis moodustab tööealisest elanikkonnast 5%.

2.8 Värskas valla tehniline infrastruktuur

2.8.1 Teed

Tehnilise infrastruktuuri kvaliteet on oluline vallas kvaliteetse elu tagamiseks. Värskas valla territooriumil on teid 190 km, millest kohalikke teid on 113 km (tänavaid 5 km) ja riigiteid 77 km. Värskas vallas olevate kohalike teede remondi ja hoolduse korraldamiseks on volikogu poolt 2010 aastal vastu võetud teehoiukava 2010-2014 ja register, millest lähtuvalt teid

remonditakse. Remonttöid tehakse vastavalt võimalustele. Värskas on tänavavalgustusega kaetud Pikk, Silla, Järvesuu, Kalda, Haavaoksa ja Allika tänavad, Saatse küla. 2009 aastal alustati tänavavalgustuse laiendamisega Väike- Rõsna ja Lobotka külla (allikas: Värskas valla arengukava 2012-2024).

Jättemekäitluse seisukohalt on teolud olulised jäätmete kogumisel hajakülades. Valla territooriumi teed on rahuldavas olukorras.

2.8.2 Kanalisatsioon ja reoveepuhastid

2002 aastal vahetati projekti „Infrastruktuur 3“ raames Värskas aleviku veetrassid 100% ulatuses plasttorustikuga ning vee kvaliteet ületab kehtestatud norme neljakordselt. Aastatel 2012-2013 on planeeritud pikendada veetrasse Allika, Vaikuse, Kalda ja Haavaoksa tänavatele ning pikendada ja välja ehitada veetorustikud uuselamurajoonide tarbeks.

Saatse külas vahetati välja 2005 aastal veetrassid ja 2011 aastal rekonstrueeriti pumpla. Joogivee trassid on välja vahetatud ka Värskas Sanatooriumi piirkonnas. Matsuri piirkonnas 2007 rekonstrueeriti pumbajaam, samuti vahetati joogiveetorustik ja veepuhasti.

Aastal 2007 renoveeriti Värskas aleviku ja Väike-Rõsna iseoolne ja survetorustik. Paigaldatud on uus reoveepuhasti Kremessovassee. Valminud on projekt Värskas aleviku Kalda ja Haavaoksa tänavate vee- ja kanalisatsioonitrasside ehitamiseks. Trasside rekonstrueerimist rahastasid Interreg IIIA ja SA KIK. Aastatel 2012-2015 on planeeritud pikendada kanalisatsioonitrass Kalda ja Haavaoksa tänavale ning uuselamurajoonide piirkonda.

2.8.3 Energeetika

Värskas alevikus kaugküte puudub. Valla asutuste ja hoonete soojavarustuse majandamisega vallas tegeleb OÜ Verska Calor ning põhiliseks kütuseks on maagaas. Enamikes valla korterelamutes on paigaldatud lokaalkatlamajad ning need kuuluvad eraomandisse. Väljaspool alevikku kasutatakse puidukütet. Saatse piirkonnas on katlamaja Saatse pansionaadis, mis varustab soojusega ka 4 korteriga elamut. Kuna maagaas ei tekita jäätmeid ja väikemajapidamistes tekkivad puidu- ja turbatuha kogused on väikesed, siis antud valdkonnas jäätmetega seotud probleeme ei ole.

3. VÄRSKA VALLA JÄÄTMEMAJANDUSE OLUKORD

Omavalitsuste tasandil reguleerivad jäätmekäitlust lisaks üleriigilisele seadusandlusele omavalitsuse jäätmehoolduseeskiri ja jäätmekava.

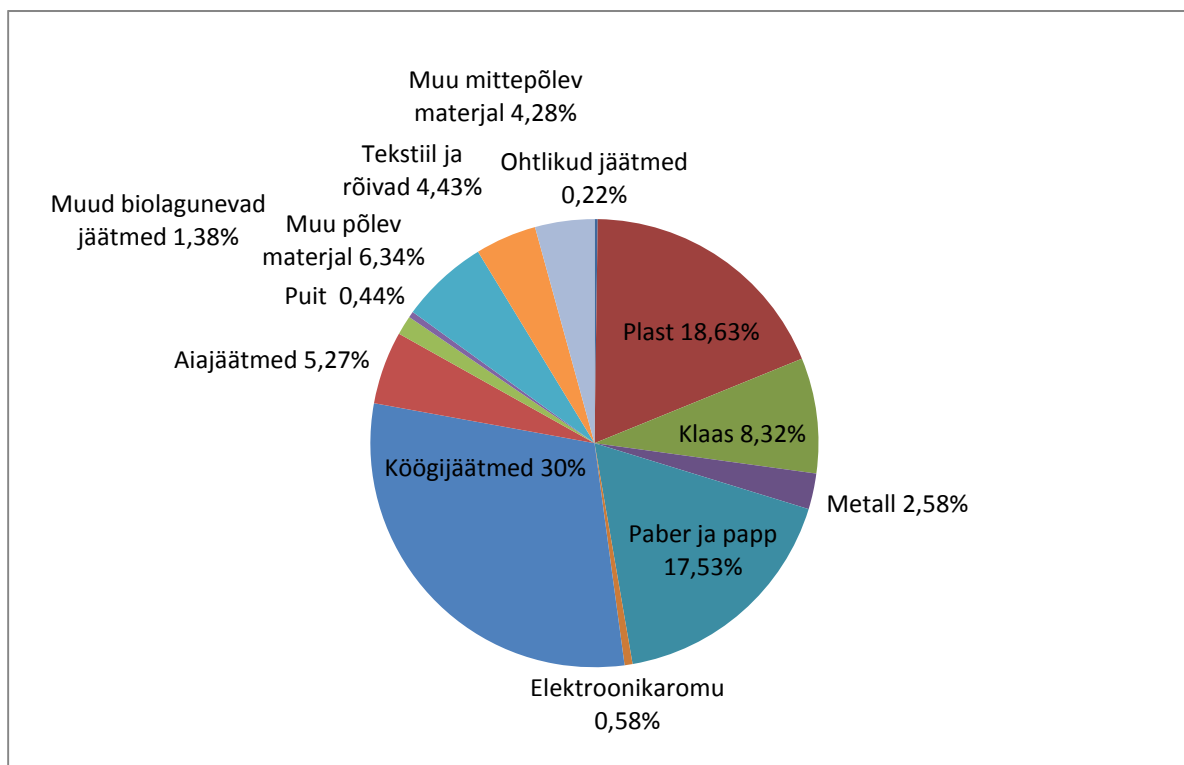
Värskas vallal on kehtiv volikogu määrusega kinnitatud jäätmehoolduseeskiri. Käesoleva jäätmekava koostamisel on peamiste andmetena kasutatud piirkonna jäätmetekitajate ja -käitlejate poolt 2009 – 2010 aastal Keskkonnateabe Keskusesse esitatud jäätmearuandeid.

Vastavalt *Jäätmeseadusele* peavad jäätmearuandluse esitama kõik jäätmeluba omavad isikud, kes jäätmeid kõrvaldavad, taaskasutavad, koguvad ja veavad ohtlike jäätmeid, koguvad ja veavad teiste poolt tekitatud metallijäätmeid ning veavad tavajäätmeid teenustööna (kuid ei oma jäätmeluba), isikud, kes korraldavad jäätmete kõrvaldamist või taaskasutamist teiste nimel (vahendajad) ning ohtlike jäätmete tekitajad (välja arvatud kodumajapidamised).

Värskas vald läks konkursi tulemusena korraldatud jäätmeveole üle 01. novembril 2007.a. Korraldatud ühine jäätmevedu toimus koos Veriora, Orava ja Mikitamäe vallaga. Korraldatud jäätmeveo konkursi tulemusel tegeles segaolmejäätmete kogumisega valla territooriumil Põlva Kommunaal I OÜ. Alates 16.07.2009.a. Värskas vallas on korraldatud ühine jäätmevedu koos Mikitamäe, Orava, Veriora ja Meremäe vallaga. Korraldatud jäätmeveo konkursi tulemusel tegeles segaolmejäätmete kogumisega valla territooriumil Jõgeva Elamu AS. Seoses Jõgeva Elamu AS-i poolt lepingu erakorralise ülesütleamisega lõppes leping 31.07.2010. Alates 01.08.2010 kuni 15.07.2014 on antud Veolia Keskkonnateenused AS-ile ainuõigus korraldatud jäätmeveoks Värskas, Veriora, Mikitamäe, Meremäe ja Orava vallas. Piirkonnas on korraldatud jäätmeveoga haaratud segaolmejäätmed. Värskas vallas on korraldatud jäätmeveoga jäätmeregistri alusel liitunud 628 jäätmetekke kohta. Korraldatud jäätmeveoga liitunud on ca 466 jäätmetekke kohta, mõnel kinnistul ka mitu liitunut. Ühise jäätmemahuti kokkuleppeid on 13 kinnistuga. Põhjendatud avalduse alusel on vabastatud korraldatud jäätmeveost 115 kinnistut. Peamiseks jäätmeveo lepingu puudumise põhjuseks on konteineritele raske ligipääsetavus ja elamutes mitteelamine. Suvilate piirkonnas võib jäätmete veost omanikud vabastada avalduse alusel talveperioodiks.

3.1 Jäätmete teke, kogused ja käitlemine

Kuni puudub jäätmete arvestus kohalikul tasandil, on jäätmete tekke ja koguste ja käitlemisalane informatsioon hinnanguline. Hinnangute aluseks on Värskas valla territooriumil tegutsevate jäätmekäitlusfirmade poolt Keskkonnateabe Keskusesse (KTK) esitatud 2009-2010.a. jäätmearuanded ning erinevad Eestis SEI poolt läbiviidud jäätmeuuringud. Pärast sortimismõõde ja sortimata olmejäätmete vastuvõtu ning ladestamise keelu rakendumist 1. jaanuaril 2008 on ladestatavate olmejäätmete (sh segaolmejäätmete) kogused vähenenud ja koostis mõnevõrra muutunud. 2007-2008. a. erinevates Eesti piirkondades läbiviidud segaolmejäätmete sorteerimisuuringu kohaselt Eesti keskmine segaolmejäätmete liigiline koosseis on toodud joonisel 2.

Joonis 2 Eesti keskmine segaolmejäätmete liigiline koostis (SEI uuring 2008)

Seaolmejäätmete hulgas on vähenenud biojäätmete (43%-lt 36,65%-le) ja elektroonikaromude (2%-lt 0,58%-le) ning ohtlike jäätmete (1%-lt 0,22%-le) osakaal. Tulevikus peaks vähenema ka paberi ja plasti osakaal, sest suurema osa plastist moodustavad erinevad pakendid ning paberit ja pappi on võimalik edukalt liigiti koguda ja taaskasutada.

Värskas valla jäätmete tekke kogused aastatel 2009 - 2010 on toodud tabelis 2.

Tabel 2 Jäätmete ke Värskas vallas 2009- 2010. aastal (t/a) (Keskkonnateabe Keskus, 2012)

	2009	2010
Jäätmete liik		
Segaolmejäätmed	234,5	189,7
Pakendijäätmed	27,9	87,2
Ohtlikud jäätmed	5,2	0,9
Põllumajanduses tekkinud jäätmed	0	0,4
Ehitus- ja lammutusjäätmed	22,6	18,2
Tervishoiujäätmed	0,3	0,02
Probleemtooted	4,5	13
Muud jäätmed	3,4	0
Kokku	298,4	309,4

Mitmete jäätmeliikide osas on statistilised andmed väheusaldusväärsed. Eriti kehtib see segaolmejäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete jm osas, kus toimub jäätmete segunemine ja

nende ebaõige deklareerimine. Statistiliste andmete vähest usaldusväärsust põhjustab ka valdavalt toimuv jäätmete mahuline hindamine ja jäätmete koguste teisendamine massiühikuteks. Samuti ei kajasta statistika kõiki omavalitsuse territooriumil tegutsevates ettevõtetes tekkivaid jäätmete koguseid, vaid neid millel on jäätmeluba või jäätmekäitleja registreerimistõend.

3.1.1 Segaolemejäätmed

Segaolemejäätmete koostis on väga muutlik, see sõltub nii jäätmetekitaja harjumustest ja vajadustest kui ka aastaajast. Olulist rolli jäätmete koostisel mängivad tarbimisharjumused ning jäätmete sorteerimine ja käitlemine kohapeal. Isekäitlemise osakaal on oluliselt suurem maapiirkondades, kus orgaanilised toidujäätmed komposteeritakse või osaliselt kasutatakse loomatoiduks ning paberi ja papijäätmed põletatakse. Suvel ja sügisel on jäätmete hulgas rohkem biolagunevat materjali. Värskas vallas ei ole segaolemejäätmete koostist uuritud.

Olmejäätmel on Keskkonnateabe Keskuse andmetel on Värskas vallast kogutud:

2009. aastal segaolemejäätmel 234,5 tonni aastas;

2010. aastal segaolemejäätmel 189,7 tonni aastas.

- **Prognoos**

Olmejäätmel tekke vähenemist ei ole ette näha, sest suurenev tarbimine ja elanike ostujõu tõus soodustavad tekkivate jäätmekoguste suurenemist. Lõppladestamisele suunatud jäätmekogused saavad hakata vähenema vaid siis, kui järjest rohkem jäätmel suunatakse taaskasutusse. Selleks annab võimalusi pakendijäätmel kogumissüsteemi rakendumine ja teiste jäätmeliikide kohtsortimise arendamine.

Ladestatavate olmejäätmel kogust vähendab ka paranev järelevalve jäätmekäitluse üle (Keskkonnaministri 29.04.2004. a. määrus nr 38 „Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded” kehtestab prügilatele kohustuse rakendada ranget kontrolli ladestatavate jäätmel üle), mille tulemusel peaks paranema jäätmelstatistika kvaliteet ning olema välistatud olukord, kus olmejäätmelena ladestatakse muid jäätmeliike. Kirjeldatud olmejäätmel koguse vähenemine on võimalik muude jäätmeliikide koguste suurenemise arvelt.

Lähtudes riigi jäätmekava olmejäätmel tekkekoguste hinnangust, võiks eeldada, et olmejäätmel kogus suureneb keskmiselt 3% aastas kuni aastani 2013. Nimetatud kasv on maksimaalne, arvestades maksimaalse majanduskasvuga. Mitte nii suure majanduskasvu korral tekib ka vähem jäätmel.

Käitlemist vajavate olmejäätmel koguse muutused tulenevad eelkõige muutustest tarbimisstruktuuris, vähemal määral ka teistest asjaoludest. Valla jäätmekäitluse arendamise seisukohalt võib lugeda olulisemaks olmejäätmel käitlussüsteemist väljas olevate kodumajapidamiste liitumist süsteemiga ja sellest tulenevalt käideldavate jäätmel koguse kasvu.

Olmejäätmel kogus sõltub eelkõige piirkonnas valdavast elamutüübist (korrusmajad, individuaalelamud) ja tarbimisharjumistest ning kaubandus- ja teiste teenindustevõtetel lähedusest. Peale selle mõjutab prügilasse ladestatavate jäätmel kogust see, kui hästi on

piirkonnas korraldatud jäätmete (paber ja papp, pakendijäätmed ja biojäätmed) liigiti kogumine.

Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) poolt 2007-2008 a läbi viidud segaolmejäätmete sortimisuuringu „Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete) koostise ja koguste analüüs“ kaudse hinnangu kohaselt tekkis 2007. a Eestis ühe elaniku kohta keskmiselt 285 kg segaolmejäätmeid aastas, mis teeb umbes 0,8 kg segaolmejäätmeid inimese kohta päevas.

Segaolmejäätmetele sarnaseid jäätmeid ettevõtetes tekib sõltuvalt omavalitsusüksuse iseloomust hinnanguliselt 100-150 kg/a elaniku kohta (Allikas “Jäätmekava koostamise juhend”. REC Estonia, 2003).

Värskas vallas tekkis 2009. a. ühe inimese kohta segaolmejäätmeid 159,6 kg ja 2010. aastal 130,3 kg aastas (Keskkonnaameti andmed).

Segaolmejäätmeid tekib hinnanguliselt aastas ühe elaniku kohta 215 kg (aluseks on võetud eelpool nimetatud SEI uuring ja Keskkonnaameti andmed).

Tabel 3 Hinnangulised segaolmejäätmete kogused (t/a) Värskas valla suuremates küldes.

Asula	Elanikke	Segaolmejäätmeid majapidamistest, t/a	Segaolmejäätmetega sarnaseid jäätmeid ettevõtetest, t/a
Värskas alevik	534	114,8	80,1
Väike-Rõsna	109	23,4	16,4
Treski	106	22,8	15,9
Saatse	82	17,6	12,3
Lobotka	82	17,6	12,3
Matsuri	46	9,9	6,9
Kolodavitsa	32	6,9	
Kokku	991	213	143,9

3.1.2 Pakendijäätmed

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavad ühekorrapakendeid.

Sõltuvalt pakendi taaskasutuskordadest liigitatakse pakendid järgmiselt:

- 1) *korduskasutuspakend* – mõeldud ja kavandatud läbima oma olelusringi jooksul korduskasutussüsteemis vähemalt mitu käiku või ringi, sõltuvalt pakendi kasutusotstarbest, -võimalusest ja -kõlblikkusest;
- 2) *ühekorrapakend* – mõeldud üksnes ühekordseks kasutamiseks.

Pakendijäätmed on mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeteks jäätmeseaduse § 2 tähenduses. Pakendijäätmeteks ei loeta pakendi ja pakendimaterjali tootmisel tekkinud jääke.

Pakendid ja nende kasutamisel tekkinud jäätmed on üheks olulisemaks aspektiks, millele on viimasel kümnendil jäätmehoolduse korraldamisel tähelepanu pööratud. Suurem osa pakendijäätmetest on ühekorrapakendid, mille taaskasutamise süsteem ei ole veel lõplikult välja kujunenud.

SEI uuringu kohaselt on olmejäätmete koostises keskmiselt 34,5 % pakendeid, millest poole moodustab plastpakend. Pakendi tekke ja olmejäätmete koostise uuringud on näidanud, et olmejäätmete koostises olevatest paberi- ja papijäätmetest moodustab 1/3 papp- ja paberpakend, klaasijäätmetest ca 97,8% on klaaspakend, metallijäätmetest 88 % ning plastikjäätmetest ligikaudu 80% moodustavad vastavad pakendijäätmed.

Kaudselt võib eelpool toodud andmete põhjal hinnata ka erinevate pakendimaterjalide osa pakendijäätmetes: paber- ja papp 18%, klaas 25%, plast 50%, metall 6% ja muu 1%.

Alates 1. maist 2004. a. toimib Eestis tootjavastutusel põhinev pakendikogumissüsteem(-id). Tootjavastutuse rakendamiseks on Eestis loodud neli pakendijäätmete kogumisega tegelevat pakendiorganisatsiooni: MTÜ Pakendiringlus, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon tegelevad pakendijäätmete (metall, plast, klaas, paber-papp jne) ning MTÜ Eesti Pandipakend tegeleb pandiga koormatud joogipakendi kogumise ning taaskasutamisega. Süsteemi toimimiseks on pakendid tootvad ettevõtted (n toiduainete tööstusettevõtted, hulgilaod) ja pakendeid importivad ettevõtted delegeerinud oma kohustused taaskasutusorganisatsioonidele, kes omakorda ostavad pakendijäätmete kogumisteenust kas kaubandusettevõtetelt (kes müüvad pandipakendit) või jäätmekäitlusettevõtetelt (kes koguvad ja taaskasutavad segapakendeid).

01.07.2012 aasta seisuga on Värskas valla territooriumil 12 pakendijäätmete avalikku kogumiskonteinerit. Tootjavastutusorganisatsioon OÜ poolt on paigaldatud Värskas valla territooriumile 9 segapakendi kogumiskonteinerit (Värskas jäätmejaama, Värskas aleviku korrusmajade parklasse (Järvesuu tn), Mahta Kütuse tanklasse, AS Värskas Sanatooriumi jäätmemahutite juurde, Järvesuu poe, Saatse kaupluse, Matsuri külakeskuse, Sesniki ja Treski bussijaama juurde), mida tühjendavad vastavalt lepingule Prügitorit OÜ, AS Jõgeva Elamu AS või Ragn Sells AS.

Pakendiseaduse kohaselt peab hajaasustuses, kus asustustihedus on alla 500 elanikku ühel ruutkilomeetril, peab olema kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta. Seaduse järgi peaks vallas olema 2-3 kogumiskohta. Valla territooriumil on see nõue täidetud. Värskas valla territooriumil asuvate pakendi- ja segapakendijäätmete kogumiskonteinerite arv on omavalitsuste hinnangul piisav. Kogumiskonteinerite täituvus on väga erinev ning tühjendatakse kord kuus. Värskas valla ning pakendi taaskasutus-organisatsioonide vaheline koostöö on hea, peetakse kinni sõlmitud lepingust ning konteinereid tühjendatakse õigeaegselt.

Pakendijäätmeid on Keskkonnateabe Keskuse andmetel Värskas vallast kogutud:

2009. a. on kogutud 27,9 tonni;

2010. a. on kogutud 87,1 tonni.

Ühekorra- ja korduskasutusega klaasist ja plastpudelites ning metallpakendites olevate jookide (õlu, madala alkoholisisaldusega joogid (kuni 6% vol), gaseeritud karastusjoogid, gaseerimata karastusjoogid, gaseeritud ja gaseerimata vesi jms) pakendid on tähistatud vastava tagatisraha embleemiga ja nende pakendite eest on võimalik MTÜ Eesti Pandipakendi süsteemi tagastades saada vastav tagatisraha (poest ostes lisatakse aga vastav tagatisraha joogi hinnale). Üleriigiline süsteem on loodud selleks, et stimuleerida plastist, metallist ja klaasist joogipakendi taaskasutust – selle asemel, et jätkuvalt uut toorainet kulutada.

Värskas valla elanikud saavad pandipakendit tagastada järgmiste kaupluste juures: Lemmik (pikk tn 4) ja Põlva TÜ kpl Järvesuu (Järvesuu tn 2).

• Prognosis

Säästva Eesti Instituut viis läbi üleestilise segaolmejäätmete sortimisuuringu aastatel 2007-2008. Uuringutulemuste põhjal arvatud Eesti keskmine pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaolmejäätmetes on 34,5%. Mahuliselt oli pakendijäätmete osa isegi ligi 60%.

Pakendijäätmete vähendamisel nähakse ette järgmised võimalused:

- hoiduda toodete nn ülepakendamisest, propageerida pakendi korduskasutust ja rajada vastav infrastruktuur;
- vähendada paberi kasutamist ametiasutustes, koolides jm.

Hinnanguliselt arvestatakse Eestis pakendijäätmete koguseks ca 120 kg inimese kohta aastas, seega võiks Värskas vallas tekkida aastas ca 17,2 t pakendijäätmeid.

Pakendi ja pakendijäätmete kogumismahutite puhul on probleemiks see, et neisse pannakse ka teisi jäätmeid (keskmiselt 20%).

Lisaks joogitaarale kehtestatavale tagatisrahale kohustatakse tootjaid ka muud müügi pakendit tagasi koguma, mis peaks samuti suurendama eraldi kogutud pakendijäätmete koguseid.

3.1.3 Biojäätmed

Jäätmeseaduse mõistes on biojäätmed biolagunevad jäätmed:

- 1) aia- ja haljastujäätmed;
- 2) kodumajapidamises, jaemüügikohas ja toitlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijäätmed;
- 3) toiduainetööstuses tekkinud jäätmed, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed käesoleva paragrahvi punktis 2 nimetatud jäätmetega.

SEI (2008) läbiviidud uuringu tulemuste kohaselt moodustavad biojäätmed täna keskmiselt 30-40% prügilasse ladestavatest segaolmejäätmetest ja ca 45% olmejäätmetest. Biojäätmete osakaal olmejäätmete hulgas sõltub aastaajast (suurim suvel ja sügisel) ja elamu tüübist (suurem korterelamutes ja väiksem ühepereelamutes, sest seal on võimalik neid kohapeal ka

kompostida). Biojätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate olmejätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

Reaalselt on Värskala vallas tekkivate biojätmete kogused kindlasti suured (märkimisväärsed), väikeeramutes kompostitakse need jäätmed valdavalt kohapeal kuid korterelamutest ladestatakse suur osa koos segaolmejätmetega ka prügilasse.

Biojätmeid 2009. ja 2010. aastal Värskala vallast kogutud ei ole (Keskkonnateabe Keskuse andmed).

Vanapaber ja papp

Paber, papp ja kartong moodustavad segaolmejätmetest 17,3% (SEI, 2008). Prügilasse ladestatavate jätmete hulgas on paberi osa oluliselt väiksem, sest palju paberijätmeid põletatakse. Suur osa vanapaberist on taaskasutatav uue paberi tootmiseks, kui materjal puhta ja kuivana kokku koguda.

Paberijätmete kogumiseks Värskala vallas on paigaldatud konteinerid Värskala jäätmejaama ja vallamaja taha (Pikk tn 12). Vallast kogutud paberijätmete koguse kohta andmed puuduvad, aga tõenäoliselt on need väga väikesed. Suur osa tekkivast vanapaberist põletatakse ja osa satub segaolmejätmete hulka. Kõik soovijad võivad ise viia eraldi kogutud vanapaberit Räpina Pabervabrik AS territooriumile, kes kasutab vanapaberit toorainena uue paberi tootmiseks. Üheks võimaluseks oleks hajaasustus piirkondades hõlmata vanapaberi- ja papi kogumine korraldatud jäätmeveoga või teostada väljakuulutatud kogumisring. Suur osa tekkivast vanapaberist põletatakse ja osa satub segaolmejätmete hulka.

Paberi- ja kartongi jätmeid 2009. ja 2010. aastal Värskala vallast kogutud ei ole (Keskkonnateabe Keskuse andmed).

Kompostitavad jäätmed

Käesoleval ajal ei ole eraldi rakendatud olmes tekkivate bioloogiliste jätmete biokäitlust. Riigi jäätmekava alusel moodustavad olmejätmetest kompostitavad orgaanilised jäätmed 60-70%. Individuaalelamu piirkondades kompostivad elanikud jäätmeid kohapeal, mis ei kajastu jäätmearuandluses. Lisaks kompostimisele põletatakse puulehti hunnikutes.

Haljastusjäätmed tekivad nii koduaedades kui tänavate ja avalike haljasalade ning surnuaedade hooldamisel.

Värskala vallas kogutakse haljastusjäätmeid peamiselt üldkasutatavatelt aladelt. Haljastusjätmete edasine käitlemine on korraldatud. Aia- ja pargijätmed saab viia Värskala Laht OÜ territooriumile (Lobotka külla), kus need purustatakse ja segatakse hakkepuiduga.

Vallal on plaanis rajada aastal 2013/2014 aia- ja pargijätmete kompostimisväljak Värskala reoveepuhasti juurde. Kuni kompostimisväljaku valmimiseni saab aia- ja pargijätmed viia Värskala Laht OÜ territooriumile.

Kalmistujätmed

Värskala vallas on kolm kalmistut: Värskala kalmistu (pindala 30900m²), Podmotsa kalmistu (pindala 2100 m²) ja Saatse kalmistu (pindala 10000 m²). Kalmistutel tekivad kahte liiki

jäätmed. Biojäätmed (puulehed, oksad) kogutakse Saatse kalmistul hunnikusse eraldi platsile. Värskala kalmistule on paigaldatud biojäätmete kogumiseks kaks suurt 20-30 m³ konteinerit (mida tühjendatakse vastavalt vajadusele). Värskala ja Saatse kalmistult kogutud biojäätmed viiakse Värskala Laht OÜ territooriumile (leheprahti viiakse soovijatele põllule ja oksaprahti kasutatakse hakkepuidu lisandiks). Podmotsa kalmistul tekib biojäätmeid väga vähe ja seal on kogumine korraldamata.

Ülejäänud tekkivad jäätmed (kilekotid, kunstlilled, küünlalaused jne) kogutakse vastavalt märgistatud konteinerisse. Podmotsa ja Saatse kalmistute juurde on valla poolt paigaldatud vähemalt üks ja Värskala kalmistute juurde kolm jäätmekonteinerit.

Edaspidi on eesmärgiks suunata ka kalmistutel tekkivad haljastusjäätmed kompostimisele (need biojäätmed, mis ei sobi Värskala Laht OÜ-le).

Kõdunevat leheprahti tekib aastas Värskala kalmistul ca 100m³, Saatse kalmistul ca 50m³ ja Podmotsa kalmistul ca 5-10m³.

- **Prognoos**

SEI (2008) uuringu kohaselt moodustavad biojäätmed 36,65% segaolmejäätmete kogusest. Sellele kogusele lisanduvad veel liigiti kogutud biojäätmed ning kodus kompostitud jäätmed. Sellest lähtuvalt võib öelda, et tegelikult tekib biojäätmeid rohkem, kui jäätmearuandes kajastub.

Keskmiselt tekib Eestis 130 kg biojäätmeid inimese kohta aastas, seega võiks biojäätmete teke olla Värskala vallas ca 18,7 t aastas.

3.1.4 Tööstusjäätmed

Osa ettevõtetest Värskala vallas tegeleb põllumajandusega või puidutöötlemisega. Lisaks põllumajandus- ja puidujäätmetele tekib ettevõtetes ka segaolmejäätmeid, metallijäätmeid ja ohtlikke jäätmeid.

Puidujäätmed

Värskala vallas tegeldakse minimaalselt puidu töötlemisega, millest tekkivate jäätmete käitlemisel tuleb suuremat tähelepanu pöörata tekkivate jäätmete (saepuru ja teised puidujäätmed) taaskasutamisele.

Puidujäätmeid tekib Värskala vallas puidu töötlemisega tegutsevatel ettevõtetel: Värskala Puit OÜ ja Värskala Laht OÜ (põhiliselt saematerjali tootmine, küttepuid ja halupuud; vähesel määral ka metsamajandus ja metsavarumine).

Puidujäätmeid 2009. ja 2010. aastal Värskala vallast kogutud ei ole (Keskkonnateabe Keskuse andmed).

Puidujäätmed on väärtuslik küttematerjalina ja suurem osa neist taaskasutatakse: tootjad kasutavad tootmisjääke kohapeal soojusenergia tootmiseks, ülejäänud kütteks sobivad jäätmed müüakse elanikele.

Põllumajandusjätmed

Põllumajanduslikule tootmisele iseloomulikud jätmed on sõnnik (läga), loomasööda jäägid, lõpnud loomad; samuti tekib põllumajanduslikus tootmises olmejätmeid, vanarehve ning nn tavapäraseid ohtlikke jätmeid (vanaõlid, pliiakud).

Värskas vallas tekib põllumajandusliku tootmise käigus sõnnikut. *Jäätmeseaduse* reguleerimisalasse ei kuulu mullaviljakuse parandamiseks või mujal taaskasutatud sõnnik. *Veeseaduse* kohaselt loetakse ka sõnnikut ja silomahla väetiseks, kui selle kasutamise eesmärk on kasvatavate taimede varustamine toitainelega. Seega on raske otsustada, millal pidada sõnnikut jäätmeteks ja millal mitte.

Tekkiva sõnnikukoguse kohta Värskas vallas andmed puuduvad, kuna jäätmearuandlusest jääb sõnnik välja. Tõenäoliselt taaskasutatakse tekkiv sõnnik mullaviljakuse tõstmiseks.

Loomsete jätmete käitlemist käsitlevad *Veterinaarkehtade seadus* ja *Loomatauditõrje seadus* ning põllumajandusministri 22.04.2004. a. määrus nr 52 „*Loomsete kõrvalsaaduste käitlemise ettevõtete tunnustamise kord*”. Põllumajandusettevõtetes tekkinud loomsed jätmed viiakse Väike-Maarja loomsete jätmete käitlemise tehasesse. Andmed tekkivate loomsete jätmete kohta puuduvad. Põllumajanduses tekkivate väetiste, pestitsiidide ja tõrjevahendite koguste ja käitlemise kohta andmed puuduvad, aga tõenäoliselt tekib neid vähe. Loomakasvatusega tegeleb Helju Mikitalo talu (piimakarja pidamine).

Põllumajanduses tekkinud jätmeid koguti 2010. aastal Värskas vallast 0,4 tonni. (Keskkonnateabe Keskuse andmed).

Lisaks puidu- ja põllumajandusjätmetele tekib ettevõtetes peamiselt segaolmejätmeid, metallijätmeid ja ohtlikke jätmeid. Viimatinimetatud jäätmeliike on käsitletud vastavate alapeatükkide juures.

- **Prognoos**

Värskas valla piirkonnas ei ole ette näha puidujätmete koguse suurenemist, arvestades puidufirmade võimaliku ühinemisega ja puidutöötlemise tehnoloogia täiustamisega. Seoses puidutöötlejate poolt prognoositava võimaliku tooraine nappusega võib tekkivate puidujätmete kogus teataval määral isegi väheneda. Peamine osa tekkivatest puidujätmetest taaskasutatakse kütusena katlamajades, seda praktikat tuleb jätkata, sealjuures tuleb tagada, et tekkivate puidujätmete omadused vaheladustamise käigus oluliselt ei halveneks, mis võib osutada takistuseks nende taaskasutamisele (näiteks niiskumine avatud hoidlates). Tööstusettevõtete arenemisega kaasnevat jäätmeteket kompenseerib keskkonnasäästlikumate tehnoloogiate (parima võimaliku tehnoloogia) rakendamine, mille abil vähendatakse ladustamisele suunatavate jätmete hulk ning suureneb võimalus jätmeid suunata taaskasutusele. Tootmisettevõtete keskkonnalubade väljaandmisel on oluline võrrelda tekkivate jätmete hulka toodanguühiku kohta ning võrrelda seda parima võimaliku tehnika käsiraamatutes esitatud juhtarvudega. Omavalitsusel ning keskkonnaametil on

järelevalveorganina ning vastavate lubade väljaandjatena oluline roll keskkonda säästvate tehnoloogiate rakendamisel.

3.1.5 Ehitus- ja lammutusjätmed

Ehitus- ja lammutusjätmed koosnevad mitmesugustest materjalidest – mineraalsed materjalid (pinnas, kivid, kipsil põhinevad materjalid, klaas), puit, metall, ohtlikud ained (näiteks värvi jäägid). Nimetatud jäätmete tekke kogused sõltuvad otseselt majanduslikust olukorrast. Värskas vallas suurt ehitustegevust viimastel aastatel pole teostatud ega prognoosita ka lähitulevikus. Seega tekib Värskas vallas ehitusjätmeid suhteliselt vähe. Ehitus- ja lammutusjätmete eraldi kogumist ja ladestamist Värskas vallas korraldatud ei ole. Neid saab üle anda jäätmekäitlejatele (ladestamiseks prügilasse). Ehitusjätmeid kasutatakse Värskas vallas täitematerjalina, neis sisalduvaid puidujätmeid kasutatakse kütteks. Ehitamisel ja lammutamisel tekkinud kivijätmeid saavad elanikud viia Värskas Laht OÜ territooriumile, kus need purustatakse ja hiljem teetäiteks kasutatakse. Vallal puudub ülevaade väiksemate ehituse- ja lammutuse tegevusest tekkinud jäätmete koguse kohta (va ehitusprojekti omavate objektide kohta).

Ohtlikud ehitusjätmed tuleb koguda liikide kaupa ning üle anda ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

- **Prognoos**

Hinnanguliselt tekib valdades ehitus- ja lammutusprahti 150-300 kg/a elaniku kohta, seega tekib aastas hinnanguliselt ehitus- ja lammutusprahti Värskas vallas 28 tonni. Ehitus- ja lammutusjätmete kogus sõltub suuresti investeringutest ja ehitusmahtudest. Ehitusjätmete tekke vähendamise ja taaskasutusse suunamise edukus sõltub suuresti tööde organiseerimisest – ehitusprahi ja purunenud materjalide koguse vähendamine, materjalide ladustamise tingimused, jäätmete kohtsorteerimine, ohtlike jäätmete eraldamine jne. Lammutusjätmete taaskasutuse eelduseks on samuti tööde hea organiseerimine, pidades silmas saadud materjalide taaskasutamise võimalusi. Ehitus- ja lammutusjätmete käitlemise suunamisel on oluline roll ka kohalikul omavalitsusel, kohalik omavalitsus saab antud jäätmete käitlust suunata näiteks ehitus-lammutustööde projekteerimistingimustes vastavate nõuete esitamisega ning suuremates projektides ehitus- ja lammutusjätmete käitluse kajastamise nõudmisega. Suuremate lammutusobjektide puhul on optimaalne korraldada käitlus kohapeal, kasutades mobiilseid seadmeid.

Väljakaevatud pinnase käitlemisel tuleb järgida omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja ning keskkonnaministri 21.04.2004. a määrust nr 21 «Teatud liiki ja teatud koguses tavajätmete, mille vastava käitlemise korral pole jäätmeola omamine kohustuslik, taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise nõuded». Määruse kohaselt võib pinnast taaskasutada teede ehitusel, maa-alade planeerimisel, täitmisel, taastamisel ja korrastamisel (R3, R5, R10). Püdela süvenduspinnase väljakaevamine ja tahendamine peab olema kooskõlas «Veeseadusest» tulenevate nõuetega.)

3.1.6 Reoveesete

Värskala aleviku ja Värskala Sanatooriumi reovesi juhitakse Kremessova külas asuvasse reoveepuhastisse. Reoveepuhasti asub Värskala alevikust ~ca 2300 m kaugusel ning Värskala sanatooriumist ~ca 1200 m kaugusel. Kremessova puhasti heitveesuublaks on Värskala laht, tekkinud sete ladestatakse biotiikide kaldale.

Koostatud on Värskala aleviku reoveepuhasti purgla ja järelpuhasti (rabafilter ja biotiigid) rekonstrueerimise projekt. Plaanis on 2013 aastal koostada Saatse biotiikide puhastuse projekt.

3.1.7 Ohtlikud jäätmed

Jäätmeseadusest tulenevalt on kodumajapidamistes tekkivate jäätmete (v.a probleemtooted) kogumise ja üleandmise süsteemi korraldamine kohaliku omavalitsuse ülesanne. Ohtlike jäätmete viimine prügilasse, põletamine või veekogusse juhtimine on keelatud. Ohtlikud jäätmed vajavad erikäitlemist ja nendega võivad tegeleda vaid vastavat litsentsi omavad ettevõtted.

Ohtlikke jäätmeid tekib nii olmes kui tootmises. Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed sarnanevad majapidamistes tekkivatega: vanaõlid ning muud õlidega seonduvad jäätmed, elavhõbedajäätmed, vanad akud, pestitsiidid, patareid ja elavhõbedalambid, luminescentslambid jms. Lisaks kodumajapidamistes kasutuselt kõrvaldatud ravimite ja kodukeemia jäägid ning värvijäätmed.

Jäätmeseaduse tähenduses on vanaõli mineraalne või sünteetiline määrdeaine või tööstusõli, eelkõige sisepõlemismootorites kasutatud õli ja käigukastiõli, määrdeõli, turbiiniõli ning hüdraulikaõli, mis ei sobi enam algselt ette nähtud kasutuseks.

Kui on tehniliselt võimalik ja majanduslikult otstarbekas, tuleks vanaõli koguda eraldi, vältides erinevate omadustega vanaõli liikide segamist omavahel ning vanaõli segamist muud liiki jäätmete või ainetega, kui selline segamine takistab vanaõli töötlemist. Vanaõli taaskasutamisel tuleb eelistada vanaõli regenereerimist, kui see on tehniliselt teostatav, majanduslikult otstarbekas ning kui muud taaskasutamistoimingud ei taga paremat keskkonnavalast üldtulemust.

Värskala valla haldusterritooriumil asub ohtlike jäätmete kogumispunkt Värskala jäätmejaamas ja Mahta Kütuse Värskala tankla juures, kuhu valla elanikud saavad ohtlikud jäätmed üle anda. Samuti kogutakse elanikkonnalt ohtlikke jäätmed iga-aastaste ohtlike jäätmete kogumisringide ajal.

Ettevõtjatel on kohustus koguda ettevõttes tekkinud ohtlikke jäätmeid ja anda need üle jäätmekäitlejale. Ohtlike jäätmete käitlemise teenust Värskala vallas pakub Epler&Lorenz AS.

Ohtlikke jäätmeid Värskala vallast on Keskkonnateabe Keskuse andmetel kogutud:

2009. a. on kogutud 5,2 tonni;

2010. a. on kogutud 0,9 tonni.

Keskkonnateabe Keskuse aruandluse andmetel Värskas vallast vanaõli 2009-2010 aastal kogutud ei ole.

Probleemtooted

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada ohtu tervisele või keskkonnale, keskkonnanäringuid või keskkonna ülemäärast risustamist. Probleemtoodete hulka kuuluvad patareid ja akud; mootorsõidukid ja nende osad; elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad.

Vastavalt tootjavastutuspõhimõttele on tootjad kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavalt tagatist. Tootja võib valida, kas ta täidab kohustused individuaalselt, annab need kirjaliku lepinguga üle tootjate ühendusele või ühineb tootjate ühendusega.

Eestis korraldavad elektri- ja elektroonikaseadmete tootmise ja müügiga tegelevate ettevõtjate poolt neil lasuvate tootjavastutuse kohustuste täitmist MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu. MTÜ EES Ringlus tegeleb lisaks ka patareide ja akude kogumisega.

Värskas valla elanikel on võimalik elektri- ja elektroonikaromusid anda üle Värskas jäätmejaamas ja ohtlike jäätmete kogumisringide ajal. Samuti on neid jäätmeid võimalik anda uue toote ostmisel müügikohta. Kasutatud patareide kogumiskastid asuvad Värskas jäätmejaamas ja Mahta Kütuse Värskas tanklas. Sõiduauto rehve on võimalik anda üle Värskas jäätmejaamas.

Probleemtoodete jäätmeid Värskas vallast on Keskkonnateabe Keskuse andmetel kogutud:
2009. a. on kogutud 4,5 tonni;
2010. a. on kogutud 13 tonni.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 20. Aprilli 2009.a määruse nr 65 „Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtsajad“ §-le 7 **peab tootja tagama vähemalt 4 kg** kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise iga elaniku kohta aastas.

Jääkreostus

Ohtlike jäätmete hulka võib liigitada ka ohtlike ainete saastunud pinnase. Jääkreostusobjektide puhul komplitseerib olukorda ebamäärane vastutus tekkinud keskkonnareostuse eest ning reostunud pinnase koguse hindamise keerukus. Värskas vallas on likvideeritud 2005.aastal Värskas katlamaja masuudihoidla. Suuremaks sõjaväeobjektiks oli Värskas paiknenud Pihkva dessantdiviisi polügoon (Endise Nõukogude Liidu sõjaväe jääkreostus), mis on likvideeritud aastal 1999.

3.1.8 Tervishoiujäätmed

Reaalselt tekkivate tervishoiuasutuste jäätmehulka on raske hinnata, sest enamasti töödeldakse tekkinud jäätmed juba kohapeal ning hiljem antakse jäätmekäitlejatele üle kui olmejäätmed.

Värskas vallas on tervishoiuasutuse jäätmeid tekitavateks asutusteks Värskas Perearstikeskus ja Värskas Sanatoorium AS. Samuti tekib põllumajanduses loomakasvatamisega tegelevatel ettevõtetel kasutuselt kõrvaldatud ravimeid ja veterinaarpreparaate.

Tervishoiuasutustes tekkivad jäätmed on järgmised:

- teravad ja torkivad jäätmed – ühekordsed süstlad, ampullid jm;
- nakkusohtlikud jäätmed;
- ravimijäägid;
- kemikaalide jäätmed.

Vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile 1999/31/EÜ prügilate kohta on nakkusohtlike jäätmete ladestamine tavajäätmete prügilatesse keelatud.

Vallas asuval Värskas Perearstikeskusel kuhu kuuluvad Värskas Perearst, Värskas hambaarst ja Värskas Apteek. Perearstikeskuses tekib aastas u. 25-30 kg ohtlikke ravimijäätmeid (kasutatud nõelad, süstlad, ravimite pakendid, ampullid), mis kogutakse plastkanistrisse ja toimetatakse iga kahe kuu tagant AS Röpina Haigla juurde. Antud protsess on tasuline ja kulud kannab perearst. Olmejäätmed toimetatakse ühiskonteinerisse. Asutuses tekkiv vanapaber purustatakse paberihundiga. Tekkivad nakkusohtlikud jäätmed viiakse Quattromed HTI laborisse. Värskas Sanatoorium AS tekib ohtlike jäätmeid vähe ja tekkivad ohtlikud jäätmed viiakse käesoleva seisuga Tartusse Epler&Lorenz AS ohtlike jäätmete vastuvõtupunkti 2-3 korda aastas.

Elanikel on võimalus aegunud ravimijäägid üle anda tasuta ohtlike jäätmete kogumispunkti (Värskas jäätmejaama).

Värskas Sanatooriumis AS kasutatud ravimuda ladestatakse Kremmesova rabal asutavale ladestusale.

Tervishoiujäätmeid Värskas vallast on Keskkonnateabe Keskuse andmetel kogutud 2009. aastal 0,3 tonni ja 2010. aastal 0,02 tonni.

3.1.9 Metallijäätmed

Metallijäätmed on põhikoostiselt mustmetallidest või värvilistest metallidest või nende sulamitest koosnevad jäätmed. Metallijäätmete täpsustatud nimistu on kehtestatud keskkonnaministri määrusega. Metallijäätmete kogumissüsteem on Eestis seni hästi toiminud. Metallijäätmete kokkuostuhinnad on olnud piisavalt motiveerivad nende üleandmiseks vastavate jäätmete kogumisega tegelevatele ettevõtetele. Võib öelda, et metallijäätmete kogumine toimib "iseseisvalt", sest metallijäätmete kogumine ja edasimüük teise toorme kasutajatele on majanduslikult tasuv tegevus.

Metallijäätmeid on võimalik viia OÜ Mulgi Metall kokkuostupunkti ja Värskas jäätmejaama. Võimalik on metallijäätmed viia veel AS Kuusakoski kokkuostupunkti (lähimad Võru ja

Tartu filiaal).

Keskkonnateabe Keskuse aruandluse andmetel Värskas vallast metallijäätmeid 2009-2010 aastal kogutud ei ole.

3.1.10 Suurjäätmed

Suurjäätmed on olmejäätmed, mida nende kaalu või mahu tõttu ei ole võimalik paigutada mahutisse, nagu mööbliesemed, vaibad, madratsid, kardinapuud, aknaraamid, kraanikausid, vannid, WC-potid jms. Värskas vallas on korraldatud suurjäätmete kogumine, elanikel on suurjäätmete üleandmise võimalus Värskas jäätmejaamas.

3.2 Korraldatud jäätmeveo korraldamine

Jäätmeseaduse kohaselt on korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või –kohtadesse kohaliku omavalitsuse organi korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt. Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 01. 01. 2005. a.

Värskas vallal on moodustatud koos Meremäe, Mikitamäe, Veriora ja Orava vallaga üks korraldatud veopiirkond. Ühise loodud veopiirkonna rajamisel on eeliseks suuremad käideldavad jäätmekogused, mis võimaldavad ühtlustada piirkonna erinevate osade jäätmeveo kulutusi. Kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete korraldatud vedu ehk ühe jäätmekäitlusfirma teenuste kasutamine aitab optimeerida jäätmevedu ning vähendada kulusid ja transpordist põhjustatud keskkonnasaastet. Jäätmeveo optimeerimine on äärmiselt oluline keskkonnakaitse ülesanne, sest tagamaks jäätmete keskkonnaohutut kõrvaldamist kasutatakse taastumatuid loodusvarasid ning põhjustatakse keskkonnale korvamatut kahju.

Ühise piirkonna loomist soodustavad omavalitsuste vahelised tugevad seosed ning logistiline situatsioon. Jäätmeveopiirkonnaga hõlmatakse kogu omavalitsuste territoorium, hajaasustusega alasid ei arvata jäätmeveo piirkonnast välja. Värskas vallas korraldatakse korraldatud jäätmeveoga segaolmejäätmete käitlus. Tulevikus on võimalik rakendada korraldatud jäätmevedu ka teistele jäätmeliikidele (näiteks paberi- ja papijäätmed jms). Teiste jäätmeliikide haaramine korraldatud jäätmeveoga eeldab vastavate kogumis- ja käitlussüsteemide eelnevat ellurakendumist.

Jäätmevaldajad loetakse liitunud korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevaldajaks loetakse ka suvila, elu- või äriruumina kasutatava ehitise või korteri kui vallasasja omanikku. Kui kohaliku omavalitsuse üksus on veendunud, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata, võib ta jäätmevaldaja erandkorras vabastada tema taotluse alusel teatud tähtjaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest. Korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustusest on vabastatud isikud, kellel on jäätmeluba või kompleksluba.

Korraldatud jäätmeveo puhul on jäätmete veo sagedus erinev, sõltuvalt asustustüübist. Värskas valla hajaasustusega piirkondades, mis määratakse jäätmehoolduseeskirjaga, toimub jäätmevedu iga 84 päeva tagant (võimalik üksnes juhul kui jäätmekonteineritesse ei panda biolagunevaid jäätmeid). Värskas valla tiheasustusega piirkondades (korruselamute juures)

toimub jäätmevedu iga 28 päeva tagant (võimalik üksnes juhul kui jäätmekonteineritesse ei panda biolagunevaid jäätmeid). Hajaasustuses ei ole otstarbekas kasutada tellimisega seotud veosüsteemi, kuna see muutub liialt kulukaks.

Korraldatud jäätmeveo sisseseadmiseks on Värskas Vallavalitsus koos Mikitamäe, Veriora, Meremäe ja Orava vallaga korraldanud *Konkurentsiseaduse* alusel konkursi korraldatud jäätmeveo eri- või ainuõiguse andmiseks. Alates 01.08.2010 kuni 15.07.2014 on antud Veolia Keskkonnateenused AS-ile ainuõigus korraldatud jäätmeveoks Värskas, Veriora, Mikitamäe, Meremäe ja Orava vallas. Värskas vallas korraldatud jäätmeveo periood 4 aastat.

Alates 01.01.2011.a. tuleb korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks korraldada kohaliku omavalitsuse üksusel iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuste üksustega teenuste kontsessioon lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust. Kohalik omavalitsus koostab korraldatud jäätmeveo teenuse tellimiseks teenuste kontsessiooni läbiviimisel hankedokumentid, lähtudes riigihangete seaduse § 31 lõikes 2 sätestatust ning arvestades käesolevas lõikes toodud erisusi. Korraldatud jäätmeveo hankedokumentides määratakse alljärgnevad tingimused: veopiirkond; veetavad jäätmeliigid; eeldatavad jäätmekogused; jäätmekäitluskoht; hankelepingu kestus; veotingimused – veo sagedus, aeg ja tehnilised tingimused; toimingud, mille eest jäätmevedaja võtab teenustasu; veopiirkonnas asuvate ühepereelamute ja mitme korteriga elamute arv ning korterite arv mitme korteriga elamutes. Korraldatud jäätmeveo riigihanke tulemusel kohaliku omavalitsuse üksusega hankelepingu sõlminud isikul on õigus osutada korraldatud jäätmeveo teenust määratud jäätmeliikide osas ja veopiirkonnas. Korraldatud jäätmeveo teenuse osutajaga sõlmitava hankelepingu kestus on kuni viis aastat (RT I 2010, 44, 260).

3.3 Prügilad

Lähtuvalt Jäätmeseadusest sätestatud läheduse põhimõttest tuleb jäätmekäitluses jäätmed taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas ning tervise- ja keskkonnanõuetele vastavas jäätmekäitluskohas.

Jäätmete kõrvaldamine on toiming, millega jäätmed viiakse keskkonda. Värskas vallas kõrvaldatakse jäätmeid peamiselt prügilasse ladestamise teel, lisaks toimub ka jäätmete põletamine või muul viisil kõrvaldamine (ebaseaduslikud meetodid).

Värskas vallas asuv Soe prügila suleti jäätmete vastuvõtuks aastal 2002. Värskas Vallavalitsuse andmetel ladestati 2001 aastal Soe prügilasse 14,20 t jäätmeid. Väikeprügila jäätmete mahu kohta andmed puuduvad. Saatse prügila suleti jäätmete vastuvõtuks ja korrastati 2001 aastal. Edasi ladestati jäätmeid kuni 16. juuli 2009. a. Adiste prügilasse. Adiste prügila (üldpindalaga 2,4 ha) on kasutuses alates 1965. aastast. Adiste prügila suleti jäätmete vastuvõtuks 16.07.2009 a. Adiste prügilasse on ladestatud 106255 tonni jäätmeid, prügilademe all on ca 2,1 ha. Värskas vallast kogutud segaolmejäätmete ümberlaadimine toimub Aardlapalu ümberlaadimisjaamas ja edasi ladestatakse olmejäätmed nõuetele vastavasse Torma ja Väätsa prügilasse.

3.4 Värskas vallas tegutsevad jättemekäitlejad

Värskas valla territooriumile on paigaldatud avalikesse kohtadesse (põhiliselt bussiootepaviljonide, kaupuste, kooli ja kõnniteede juurde) 7 üldkasutatavat prügikasti.

Värskas vallas tegutseb üks segaolmejäätmete käitlusettevõtte Veolia Keskkonnateenused AS, kes on võitnud korraldatud jäätmeveo konkursi. Jäätmed ladestatakse Torma prügilasse. Ohtlike jäätmete käitlusettevõtetest tegutseb piirkonnas peamiselt Elper&Lorenz AS, kes korraldab nii elanikkonna kui ettevõtluse ohtlike jäätmete käitluse.

Värskas vallast kogutud ohtlike jäätmeid ning elektri- ja elektroonikaromusid käitleb AS Epler & Lorenz. Pakendite ja pakendijäätmete käitlusega tegelevad Ragn-Sells AS, Jõgeva Elamu AS ja Prügitorit OÜ. Metallijäätmeid võtab vastu OÜ Mulgi Metall Lobotka külas, samuti on jäätmejaamas Kuusakoski AS mahuti, mis ei täitu eriti, kuna metall viiakse Mulgi Metall kokkuostu. Jättemekäitleja registreerimistõendit ja jäätmeluba omavad ettevõtted Värskas vallas on toodud tabelis 4.

Tabel 4 Jättemekäitleja registreerimistõendit ja jäätmeluba omavad ettevõtted Värskas vallas

Registreerimistõendid	Registreerimis-tõendi nr	Tegevus
Jõgeva Elamu AS	JÄ/317766	Pakendijäätmete kogumine ja vedu
Prügitorit OÜ	RE.JÄ.HA-200325	Pakendijäätmete kogumine ja vedu
Jäätmeload	Jäätmeloa nr	Tegevus
Epler&Lorenz AS	L.JÄ.PÕ-180323	ohtlike jäätmete kogumiseks ja veoks, olmejäätmete kogumiseks ja veoks Põlva maakonnas
AS Veolia Keskkonnateenused	L.JÄ/319245	kohaliku omavalitsuse korraldatud jäätmevedu
Mulgi Metall Grupp OÜ	L.JÄ/320206	metallijäätmete kogumine
Ragn-Sells AS	L.JÄ/318570	olmejäätmete kogumiseks ja veoks Põlva maakonnas

4. VÄRSKA VALLA JÄÄTMEHOOLDUSE PROBLEEMID

Ülevaade jäätmetekitajatest puudulik

Jäätmestatistikast jäävad välja jäätmeveoga haaramata jäätmetekitajad, illegaalselt ladestatavad jäätmed, tekkekohas kompostitavad ja põletatavad jäätmed. Seega puudub vallas ülevaade reaalselt tekkivatest jäätmekogustest, eriti ettevõtete puhul. Vallas on korraldatud olmejäätmevedu juba mitu aastat, kuid valla jäätmevaldajate registri andmete põhjal selgub, et on peatatud lepinguga (maksmata tühisõidu arved) ja ilma konteinerita tühisõidu arveid tasuvaid kinnistu omanikke ikka on. Tõhustada tuleb järelevalvet jäätmete käitlemise üle.

Olmejäätmete ebapiisav sorteerimine

Jäätmete sorteerimise eesmärgiks on suurendada taaskasutatavate olmejäätmete kogust ja vähendada prügilasse ladestatavate olmejäätmete, sealhulgas biolagunevate jäätmete koguseid. Elanikel on harjumus segapakendijäätmete jaoks mõeldud konteineritesse panna ka teisi olmejäätmeid.

Jäätmete liigiti kogumine on võimalik jagada tinglikult kahele tasandile:

- esmatasandil peab jäätmete sorteerimine ja kogumine toimuma nende vahetus tekkekohas ehk jäätmevaldaja juures ja paigutamine selleks ettenähtud jäätmemahutisse;
- teisel tasandil peab toimima jäätmete kogumisvõrgustik, mille korraldatus määrab jäätmete üleandmise mugavuse.

Selgitustöö läbiviimine elanikkonna hulgas liigiti kogutud jäätmete üleandmisvõimaluste kohta jäätmejaama ja avalikesse segapakendikonteineritesse, annab kindlasti märkimisväärseid tulemusi ning sellega paraneb jäätmete sorteerimistase.

Jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisse suunamise tõhustamiseks tuleb:

- teha aktiivset selgitustööd elanike kaasamiseks jäätmete liigiti kogumisüsteemi (info kohalikus ajalehes ja omavalitsuse kodulehel, infopäevad);
- saavutada hea koostöö jäätmekäitlust korraldava vallavalitsuse ja jäätmevedu praktiliselt teostava jäätmevedajate vahel;
- tihendada vajadusel konteinerite võrgustikku.

Probleemid korraldatud jäätmeveoga

Probleemid:

- leidub peatatud lepinguga jäätmetekkekohti (leping peatatud maksmata tühisõiduarve tõttu);
- leidub tühisõidu arveid tasuvaid kinnistuid (põhjuseks on jäätmemahuti puudumine või pole konteinerit õigeks ajaks välja pandud);
- probleeme tekitab valesti valitud jäätmemahuti suurus (valitud kõige väiksem ja odavam mahuti, aga tegelikult tekitab rohkem jäätmeid ja sel juhul jõuab osa jäätmetest turistidele mõeldud või kalmistul asuvasse mahutisse).

Lahenduseks:

- elanikele märgukirjade saatmine tühisõidu arve mittemaksmise kohta;
- tugevdada järelevalvet ja kontrollida tähelepanelike kodanike viihed.

Madal keskkonnateadlikkus ja informatsiooni vähesus

Probleemiks on ka madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlust puudutava informatsiooni vähesus. Elanikepoolne väärade jäätmekäitlusmeetodite kasutamine on tihti tingitud lihtsalt teadmatusest. Inimestel puudub arusaam selle kohta, milliseid keskkonna- ja terviseriske toob endaga kaasa jäätmete põletamine ja matmine. Ka jäätmete sorteerimine on vähe levinud, tihti viivad valla elanikud olmejäätmete mahutisse läbiseigi metalli-, toidu-, köögijäätmed ja ohtlikke jäätmeid. Probleemsed tooted (kasutuskõlbmatud autoosad, vanad rehvid jne) visatakse sageli loodusesse. Paljude eramajade omanikud eelistavad köögi- või aiapäätmete kompostimise või matmise asemel nende viskamist loodusesse. Valla lehes „Värskas valla sõnumid“, mis ilmub kuus korda aastas, avaldatakse artikleid jäätmete liigiti kogumise, jäätmejaama ning korraldatud jäätmeveo kohta aastas 1-2 korda. Jooksvalt edastatakse selle teemalist infot valla kodulehel. Kuna vallas elab palju pensionäre (valla elanikest 23%) ja leidub ka majapidamisi, kus puudub interneti võimalus ja vajalik info ei jõua sageli nendeni. Madala keskkonnateadlikkuse tõstmise ainukeseks teeks on elanikkonna informeerituse tõstmine, olgu selleks infovoldikud, artiklid kohalikus ajalehes, vestlused jäätmevaldajatega, aga ka info valla kodulehel. Üheks võimaluseks on keskkonnateadlikust tõsta kooliõpilaste kaudu läbi mitmesuguste projektide (näiteks: Ökokratt jmt., jäätmealaste teadmiste ja oskuste viimine kodudesse).

Jäätmete põletamine kodumajapidamistes

Maapiirkondades elavate elanike hulgas on levinud arvamus, et kõike põlevat saab kõrvaldada eramajade küttekolletes. Väidetakse, et neil ei tekigi jäätmeid – kõik põletatakse ära. Ka põletamine on madala keskkonnateadlikkuse näitaja. Tegelikult ei saada aru sellest, et kile, plastmasside ja immutatud puidu põletamisel madalal temperatuuril tekib terve hulk kahjulikke ühendeid, mis paisatakse ümbritsevasse õhku ja millega saastatakse meie elukeskkonda. Loodusesse, sh taimedesse, pinnasesse ja joogivette kuhjuv saasteainete mõju võib avalduda alles järgmiste põlvkondade jooksul. Küttekolde korrasolekule mõjub samuti kahjulikult plastmassjäätmete põletamine. Seetõttu on lubatud eramajade küttekolletes põletada ainult paberi- ja papijäätmeid. Ainus lahendus olukorra parandamiseks on elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine.

Järelevalve puudulikkus

Keskkonnajärelevalve seadusega on kohalikul omavalitsusel kohustus teostada keskkonnajärelevalvet. Valla jäätmehoolduseeskiri kohustab liituma jäätmeveo teenusega, kuid siiani pole kõik elanikud seda teinud. Kuigi vallas on sisse seatud jäätmevaldajate register, puudub vallal siiski täpne ülevaade jäätmeveoga mitteliitunudest (pole soetatud või renditud jäätmemahutit) ja nende jäätmekäitlusharjumustest.

Lahenduseks:

- kohalik omavalitsus peab sisse seadma toimiva objektiivsete andmetega registri;
- kohalik omavalitsus peab kohustusest tulenevalt teostama keskkonnajärelevalvet.

Muud probleemid

Värskas valla muud probleemid:

- vallavalitsusel napivad võimalused kogu jäätmekäitlussüsteemi järelevalveks (täpne kontroll elanike tegevuse üle pole piisav);
- kuigi valla territooriumil on korraldatud olmejäätmevedu, siis senini pole ca 5% kodumajapidamistest liitunud jäätmekäitlussüsteemiga;
- korraldamata on ehitusjäätmete kogumine valla haldusterritooriumil, iga ehituse puhul peab kinnistu omanik korraldama ise ehitusjäätmete utiliseerimise jäätmefirmade kaudu;
- on esinenud külades asuvate pakendijäätmete konteinerite sisu rikkumisi olmejäätmete lisamise näol.

Lahenduseks oleks:

- kõikide jäätmevaldajate liitumine korraldatud jäätmeveo süsteemiga;
- ebaseadusliku jäätmekäitlemise vältimine tõhusa järelevalve abil;
- jäätmete liigiti kogumise propageerimine ja kogumise võimaluste loomine;
- jäätmete kogumissüsteemi täiustamine konteinerite lisamisega vastavalt vajadusele.

5. JÄÄTMEKÄITLUSE KAVANDAMINE. EESMÄRGID.

Jäätmehooldusalaste eesmärkide määramisel võetakse aluseks Värskas valla arengukavas toodud eesmärgid ja tegevusi ning *Jäätmeseaduses* ja *Pakendiseaduses* ning nende alusel kehtestatud määrusega sätestatud jäätmehoolduse üldisi tingimusi. Värskas valla tasandil lähtutakse eelkõige Riigi jäätmekava eesmärkidest, milles on juba tehtud maakonna jaoks asjakohane valik.

Jäätmehoolduse korraldamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

„saastaja maksab” põhimõte – jäätmetekitaja kohustub kandma kõik kulutused jäätmete käitlemisele ning nendest põhjustatud keskkonnakahjustuste likvideerimisele;

„tootja vastutuse” põhimõte – kui tooted on muutunud jäätmeteks, peab tootja korraldama nende kogumise ja käitlemise ning taaskasutamise võimalikult suures ulatuses;

läheduse põhimõte – jäätmeid tuleb taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal keskkonnanõuetele vastavas ning parimat tehnoloogiat kasutavas jäätmekäitluskohas.

Lisaks eeltoodud põhimõtetele on eeldatud, et lähiaastatel piirkonna elanike arv oluliselt ei kasva. Lähtudes riigi jäätmekava olmejäätmete tekkekoguste hinnangust, võiks eeldada, et olmejäätmete kogus suureneb keskmiselt 3% aastas kuni aastani 2013, seda tingituna elanike elatustaseme kasvust ja tarbimisharjumuste muutumisest. Jäätmete kogumissüsteemi planeerimisel on eeldatud, et elanike keskkonnateadlikkus suureneb ning korraldatud olmejäätmete kogumissüsteemiga liituvad enamus piirkonna jäätmetekitajad. Seetõttu suureneb vajadus taaskasutatavate ja ohtlike jäätmete kogumissüsteemi efektiivsema korraldamise järele. Arvestades, et taaskasutatavate jäätmete liigitikogumine on peamine võimalus jäätmetekitajatel igapäevase jäätmehooldusega seotud kulutusi kokku hoida, peaks kõigil jäätmetekitajatel olema võimalikult võrdsed võimalused jäätmetest vabanemiseks. Seepärast on Värskas valla haldusterritooriumil jäätmehoolduse planeerimisel suuremat tähelepanu pööratud valla hajaasustusega piirkondade kaasamisele korraldatud jäätmeveosüsteemi.

Arvestades Värskas valla jäätmemajanduse olukorda ja jäätmemajandusega seotud probleeme on jäätmehoolduse üldised eesmärgid piirkonnas:

- Jäätmetekke ja jäätmete käitlemise ohjamine:

Tegevused eesmärgi täitmiseks:

- 1) Värskas valla jäätmekava koostamine ja pidev täiendamine (2012.a.);
- 2) omavalitsuse kontroll jäätmete tekke ja nende edasise käitlemise osas kooskõlas *Keskkonnajärevalve* seadusega;
- 3) selgitustöö ja koolituste läbiviimine (aastaringelt).

- Taaskasutatavate jäätmete koguse suurendamine:

Tegevused eesmärgi täitmiseks:

- 1) taaskasutatavate jäätmete sortimine nende tekkekohas;
- 2) eraldi sortimise motiveerimine taaskasutatavate jäätmete tasuta äravedamisega;

3) elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine (avaldades artikleid omavalitsuste kodulehtedes ja ajalehtedes).

- Ladestatavate jäätmete koguse ja selles biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine:

Tegevused eesmärgi täitmiseks:

- 1) biojätmete eraldamine ja kompostimine tekkekohas.

- Jäätmete ohtlikkuse vähendamine:

Tegevused eesmärgi täitmiseks:

- 1) ohtlike jäätmete optimaalse kogumissüsteemi tagamine.

- Kõigi jäätmetekitajate haaramine jäätmete kogumis- ja veo süsteemi:

Tegevused eesmärgi täitmiseks:

- 1) võimalikult madala korraldatud jäätmeveo hinna tagamine;

- 2) selgitustöö tegemine;

- 3) kontrolli tugevdamine

- Illegaalsete prügilaladestuste likvideerimine:

Tegevused eesmärgi täitmiseks:

- 1) võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus jäätmekäitlussüsteemi;

- 2) kontroll jäätmekäitluse üle.

Ettevõtluse puhul on eesmärkideks:

- uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul jäätmevaese tehnoloogia rakendamine ning parima võimaliku tehnika kasutamine;

- kõikide ettevõtete jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus;

- kontroll jäätmekäitluse üle.

Olmesfääris tekkivate jäätmete koguste vähendamine on võimalik eelkõige läbi nõustamise ja inimeste keskkonnateadlikkuse tõusu. Majanduslikuks vahendiks oleks sorteeritud ja sortimata jäätmete erinev maksustamine.

Olmesfääris on eesmärkideks:

- elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine;

- keskkonnasõbralike harjumuste juurutamine.

5.1 Jäätmekäitluskohtade ja –seadmete võrgustik

Värskas valla jäätmekäitluskohtade võrgustiku moodustavad jäätmejaam ja jäätmekogumispunktid.

5.1.1. Jäätmejaam

Riigi jäätmekava meetme 2 „**Jäätmehoolduse infrastruktuuri arendamine**“ alusel nähakse ette tegevus: Jäätmete sorteerimise tagamine tekkekohtadel ning esmatähtsate jäätmevoogude kogumine, ringlussevõtt ja taaskasutamine. Tegevuse eesmärgiks on vähendada ladestatavate jäätmete kogust ning suunata taaskasutatavad jäätmed uuesti ringlusse. Selle tegevuse alategevusena nähakse ette jäätmejaamade võrgustiku täiendamist. Üldiseks printsibiiks on, et jäätmejaam paikneb jäätmetekitajast 10–20 km kaugusel hästi ligipääsetavas ning käidavas kohas.

Värskavalla jäätmejaam on rajatud 2009 aastal Värskavalla alevikku (Vaikuse tn 7) Värskavalla Vallavalitsuse ja Põlvamaa Keskkonnateenistuse koostöös Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusel. Värskavalla jäätmejaama territoorium on lukustatud ja ümbritsetud ainult aiaga. Jäätmejaam on koht, kuhu valla elanikud saavad tasuta tuua oma eelsorteeritud taaskasutatavad ja ohtlikud jäätmed. Jäätmejaama ei tohi tuua sorteerimata jäätmeid. Värskavalla jäätmejaamas võetakse tasuta vastu vanapaberit, ohtlikke jäätmeid, metallijäätmeid, plasttaarat, klaastarat, lehtklaasi, vanarehve ja suuremõõtmelisi jäätmeid. Jäätmejaama haldab Värskavalla vald. Jäätmejaam on avatud kaks korda nädalas: esmaspäeval 13.00-18.00 ja neljapäeval 13.00-18.00 ning iga kuu esimesel laupäeval 9.00-12.00.

5.1.2 Paberi- ja papijäätmete ja segapakendijäätmete kogumiskonteinerid

Vanapaberi kogumiskonteinerid tuleb eeskätt üles seada keskküttega korrusmajade piirkondades, kus on vanapaberi kasutamine majapidamises raskendatud. Korrusmajade piirkondades tuleb vanapaberi konteinerid paigaldada majade lähedusse (võimalusel ühildada pakendijäätmete kogumiskonteineritega). Vanapaberi kogumiskonteinerite valikul tuleb eelistada piluga konteinereid, vältimaks teiste jäätmetega risustamist. Värskavallas kogutakse vanapaberit koos paberi- ja papipakendiga ning kogumiskonteinerid asuvad Värskavalla jäätmejaamas, Värskavalla vallamaja taga ja Värskavalla Sanatoorium AS jäätmemahutite juures.

Pakendiseaduse kohaselt peab hajaasustusega alal, kus asustustihedus on alla 500 elanikku ühel ruutkilomeetril, peab olema kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

5.2 Jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine

5.2.1 Segaalmejäätmed

Olmejäätmete tekke vältimine ja vähendamine on keeruline ülesanne, mis ei ole õnnestunud ka arenenud jäätmehooldusega riikides. Olmejäätmete koguse ja ohtlikkuse vähendamine sõltub jäätmete sortimise, lahuskogumise ja taaskasutamise määrast ning inimeste tarbimisharjumustest. Värskavallas, nagu ka kogu Eestis, on prognoositav olmejäätmete tekke kasv. Enne kui saab rääkida jäätmekoguste vähendamisest, tuleb jäätmete teke stabiliseerida, seega ongi esmaseks eesmärgiks stabiliseerida aastaks 2013 ladestamisele minevate olmejäätmete kogus. Aastaks 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.

Olmejäätmete ohtlikkuse vähendamise üheks suunaks on keskkonnale ja inimese tervisele ohtute materjalide (ainete) kasutamine.

Abinõud:

- kodumajapidamistes ja ettevõtetes tekkivate ohtlike jäätmete ja probleemtoodete eraldamine segaalmejäätmetest, liigiti kogumine ja nõuetekohane edasine käitlemine;
- biojäätmete eraldi kogumine:
 - nende kompostimiseks ja taaskasutamiseks;
 - olmejäätmete ladustamisel tekkivate keskkonnamõjude vähendamiseks;
- pakendi ja pakendijäätmete liigiti kogumine ja jäätmete nõuetekohane edasine käitlemine.

Jäätmete taaskasutamine

Jäätmetekke vähendamiseks ja sortimise ning taaskasutamise suurendamiseks saab elanikke suunata majanduslike meetmete abil. Selleks peab iga jäätmetekitaja ise maksma oma jäätmete käitlemise eest ja liigiti kogutud jäätmete käitlemine peab olema odavam, kui segajäätmete käitlemine. See motiveerib elanikke kulude vähendamiseks jälgima jäätmete teket ja neid rohkem tekkekohas sortima ja taaskasutama.

Eesmärgid:

- elanikkonna teadlikkuse tõstmine, et saavutataks olmejäätmete nõuetekohane sortimine (sh liigiti kogumine);
- stabiliseerida aastaks 2013 ladestamisele minevate olmejäätmete kogus;
- biolagunevate jäätmete (sh paber ja kartong, aia- ja haljastusjätmed ning köögi- ja sööklajajätmed) liigiti kogumine ja taaskasutamine;
- tekkivate jäätmete ladestamine on vähenenud 20% aastaks 2020.

Vajalikud tegevused:

- Teavituskampaaniate korraldamine elanike keskkonnateadlikkuse tõstmiseks ja keskkonnasõbralike harjumuste juurutamiseks;
- Arendada jäätmete liigiti kogumist tekkekohas, rakendada lahuskogumissüsteem järgnevatele jäätmeliikidele (täpsemalt käsitletakse antud teemat vastavates alampunktides):
 - o pakendijätmed;
 - o suurjätmed;
 - o paber ja kartong;
 - o ohtlikud jätmed;
 - o biolagunevad aia- ja haljastusjätmed;
 - o probleemtoodete jätmed;
 - o metallid.
- Kaasata Värskas vallas veel liitumata jäätmetekitajad korraldatud olmejäätmeveoga.

5.2.2 Ohtlikud jätmed

Peamiseks ohtlike jäätmete tekke vältimise ja koguste vähendamise abinõuks on tootmises ohtlike ainete mittekasutamine ja/või nende kasutamise vähendamine. Kõikide ohtlike ainete puhul ei ole see aga võimalik, teataval juhudel võib väheohtlike materjalide kasutamisel langeda ka toodangu kvaliteediomadused. Jäätmete ohtlikkuse vähendamisel ning jäätmekäitlusest tuleneva keskkonnoahu minimeerimisel on esmatähtis koguda ohtlikud jätmed tavajäätmetest eraldi ning need kahjutustada vastavaid nõudeid järgides.

Kui on tehniliselt võimalik ja majanduslikult otstarbekas, tuleks vanaõli koguda eraldi, vältides erinevate omadustega vanaõli liikide segamist omavahel ning vanaõli segamist muud liiki jäätmete või ainetega, kui selline segamine takistab vanaõli töötlemist.

Ettevõtluses ning kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumis- ning üleandmissüsteem on erinev.

Kodumajapidamistest tekkivate ohtlike jäätmete kogumissüsteemi arendamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne. Kodumajapidamistes tekkinud ohtlikud jäätmed tuleb jäätmetekitajal koguda teistest jäätmetest eraldi ja toimetada ohtlike jäätmete kogumispunktidesse. Elanikele on ohtlike jäätmete üleandmine tasuta, et tagada võimalikult kõrge ohtlike jäätmete sortimise määr.

Kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumissüsteemi arendamisel on eesmärkideks:

- teha elanikkonna hulgas selgitustööd tagamaks ohtlike jäätmete sorteerimise kohapeal, teavitada elanikkonda ohtlike jäätmete kogumispunktide asukohast ning kogumisringi toimumisest (valla lehes ja omavalitsuste kodulehtedel, info teadetahvilil, infovoldikud postkasti jms);
- arendada ja täiustada olemasolevat ohtlike jäätmete kogumisvõrgustikku, tagada üksnes olmes tekkivate jäätmete vastuvõtt.

Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed tuleb ettevõttel koguda muudest jäätmetest eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlejale ning jäätmetekitaja peab tasuma üle antud jäätmete käitluskulud.

Ettevõtluses tekkivate ohtlike jäätmete käitluse seisukohalt on eesmärkideks:

- saavutada kontroll kõikide ohtlike jäätmeid tekitavate ettevõtete üle, kaasa arvatud väikeettevõtlus (sh autotöökojad ja –lammutused);
- vanaõli eraldi kogumine, vältides erinevate omadustega vanaõli liikide segamist omavahel;
- tagada ohtlike jäätmete kogumisel tervise- ja keskkonnakaitseliste nõuete täitmine;
- lõpetada ohtlike jäätmete käitlemine selleks õigust mitte omavate isikute poolt.

Eesmärgid ohtlike jäätmete kogumisel:

- vältida ohtlike jäätmete sattumist keskkonda ja ladestamist prügilasse;
- ohtlike jäätmete üleandmisvõimaluste tagamine elanikele.

Vajalikud tegevused:

- elanikelt ohtlike jäätmete tasuta vastuvõtmine Värskas jäätmejaamas
- ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamine kord aastas;
- elanikkonna teavitamine ohtlike jäätmete üleandmisvõimalustest,
- järelevalve teostamine.

Probleemtooted

Kohalik omavalitsus saab probleemtoodete eraldikogumist soodustada ja tootjatega koostööd tehes ja elanikke teavitades. Elanikud saavad probleemtooteid üle anda Värskas jäätmejaamas.

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja vastutuse põhimõttel ellu rakendama tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegerida jäätmekäitlejatele. Vanarehvide käitlemise korraldamiseks on moodustatud

tootjavastutusorganisatsioon MTÜ Rehviliit. MTÜ Rehvinglus on registreeritud tootjavastutusorganisatsioonina alates aprillist 2010 ning osutab vanarehvide kogumise ja taaskasutamise korraldamise teenust. Värskas elanikkonnalt kogutakse vanarehve Värskas jäätmejaamas, käitlejaks on Epler&Lorenz AS. Omavalitsuse peamised tegevused antud valdkonnas saavad olla teavitustöö ja järelevalve.

Mootorsõidukite ja nende osade käitlemise puhul on eesmärgiks, et neid käideldaks kooskõlas õigusaktidest tulenevate nõuetega ja tootjad saavutaks õigusaktidega seatud eesmärgid.

Jäätmekava kontekstis on eesmärgiks:

- Vabariigi Valitsuse 20. aprilli 2009. määruse nr 65 kohaselt peab tootja tagama vähemalt 4 kg kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise iga elaniku kohta aastas;
- tagada probleemtoodete nõuetekohane kogumine ja käitlus ning õigusaktidega seatud eesmärkide saavutamine tootjate poolt.

Tegevused:

- korraldada tekkivate elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete, vanarehvide, patareide ja akude kogumine Värskas jäätmejaamas ning vastavate toodete müügikohtades;
- suunata ohtlike ühendeid sisaldavad romusõidukid käitlemiseks üksnes keskkonnakaitsenõuetele vastavasse ning vastavat jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavasse käitluskohta;
- saada kontrolli alla autode lammutuskojad ja autoremonditöökojad, nõudes ettevõtelt vastavate lubade ja litsentside olemasolu ning jäätmearuandluse täitmist;
- teha koostööd riikliku keskkonnajärelevalve asutustega.

5.2.3 Pakendijäätmed

Seoses tarbimise kasvu ja kõrgeenenud nõuetega kauba pakendamisele on tekkivate pakendijäätmete hulk kasvanud ja kasvab ilmselt veel. Jäätmetekke stabiliseerimise ja prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamise juures tuleb pakendijäätmetele pöörata suurt tähelepanu.

Reaalseks suunaks tekkinud pakendi ja pakendijäätmetest tulenevate probleemide lahendamisel on valikkogumine ja taaskasutamise suurendamine (kogumissüsteemi arendamine). Pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteem saab toimida edukalt üksnes juhul kui toimub nende sorteerimine tekkekojas, mille tulemused sõltuvad elanikkonna kaasamise määrast.

Prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulga vähendamiseks tuleb tagada pakendite ja pakendijäätmete kokkukogumine ning kordus- ja taaskasutus. Pakendiseaduses on määratud pakendijäätmete kordus- ja taaskasutamise sihtarvud.

Pakendiettevõtja (sh vastavad taaskasutusorganisatsioonid) on kohustatud:

- tagama turustatud pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmete kogumise ning kordus- ja taaskasutamise vastavalt kehtestatud sihtarvudele, sh katma tegevustest tulenevad kulud;
- vältima liigiti kogutud või pakendimaterjalide kaupa sorditud tagasivõetava pakendi ja pakendijäätmete segunemist teiste jäätmete või pakendimaterjalidega;

- tagama lõppkasutajale ja tarbijale oma ohtlike aineid sisaldavate pakendite ja pakendijäätmete tagastamisvõimalused, arvestades jäätmeseaduses ja kemikaali-seaduses ning nende alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud käitlemise nõudeid.

Pakendi ja pakendijäätmete liigiti kogumisel ja taaskasutusse suunamisel on eesmärgiks arendada koostöös taaskasutusorganisatsioonidega kogu Värskas valda hõlmav pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustik. Värskas vallas välja arendatud kogumisvõrgustik on piisav ja toimib hästi.

Eesmärgid:

- stabiliseerida tekkivate pakendijäätmete kogus elaniku kohta 2011.a tasemel;
- edendada pakendi ja pakendijäätmete eraldikogumist tekkekohas;
- arendada koostöös taaskasutusorganisatsioonidega pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustikku;
- arendada koostöös taaskasutusorganisatsioonidega ja poodidega (taaraautomaadid) tagatisrahaga pakendite kogumissüsteemi.

Vajalikud tegevused:

- pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine, sh lepingu(te) sõlmimine pakendi taaskasutusorganisatsiooni(de)ga, täiendavate kogumiskohtade rajamine vastavalt vajadustele;
- elanikkonna teavitamine pakendijäätmete kogumissüsteemist (sh konteinerite asukohad, konteinerite suurus ja värvus jms).

5.2.4 Biojätmed

Biojätmed moodustavad olulise osa olmejätmetest. Biojätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate olmejätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel. Jäätmeseadus näeb ette prügilasse ladestatavate biojätmete hulga vähendamist. Selleks on seatud piirangud biojätmete sisaldusele prügilasse ladestavate olmejätmete hulgas järgmiselt:

- mitte üle 45 massiprotsendi alates 2010. aasta 16. juulist,
- mitte üle 30 massiprotsendi alates 2013. aasta 16. juulist,
- mitte üle 20 massiprotsendi alates 2020. aasta 16. juulist.

Prügilasse ladestatavate biojätmete hulga vähendamiseks on tarvis biojätmeid teistest olmejätmetest eraldi koguda. Eraldi tuleb koguda paberit ja kartongi ning võimalusel kompostitavaid biolagunevaid jätmeid ja tagada nende bioloogiline ringlussevõtt (kompostimine).

Paberi ja kartongi eraldi kogumise eesmärgiks on vähendada koos olmejätmetega ladestatavate paberi ja kartongi kogust 40% võrra aastaks 2013. Selline paberijätmete koguste vähendamine on võimalik eelkõige paberi ja kartongi kogumisvõrgustiku tõhustamise ja teavitamise abil.

Vanapaberi ja –kartongi kogumisel on oluline elanike teavitamine, millist vanapaberit võib kogumismahutisse panna ja millist mitte. Ümbertöötlemiseks ei sobi kiletatud või määrdund

paber ja kartong. Vanapaberi hulka visatud olmejäätmed võivad rikkuda kogu konteineri sisu. Määrdundud paberi võib panna kompostitava materjali hulka, kui seda ei ole liiga palju. Üldiselt ei ole otstarbekas paberit kompostida, kuna paber laguneb aeglaselt ja on eraldi kogutuna vääruslikum materjal teise toormena.

Lisaks kodumajapidamistes tekkivatele paberi- ja kartongijäätmetele on oluline suunata taaskasutusse ettevõtetes tekkiv vanapaber. Tulevikus võiks teha koostööd Rápina Paberivabrikuga, kuhu saaks suunata taaskasutusse kokku kogutud paberi- ja kartongijäätmed.

Eesmärgid paberi ja kartongi kogumisel:

- tõhustada vanapaberi ja kartongi eraldi kogumist kodumajapidamistes, asutustes ja ettevõtetes;
- aastaks 2013 vähendada koos segaolmejäätmetega ladestavate paberi ja kartongi kogust 40% võrra;
- aastaks 2020 vähendada segaolmejäätmetega ladestavate paberijäätmete kogust 75% võrra.

Vajalikud tegevused:

- elanikkonna ja ettevõtete teavitamine paberi ja kartongi üleandmisvõimalustest.

Haljastusjäätmetest saab eristada valla haljastusjäätmed ja koduaedades tekkivad aia- ja haljastusjäätmed. Ühiskondlike haljasalade (sh pargid, kalmistu) hooldamisel tekkivate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks suunata need 100% kompostimisele.

Koduaedades tekkivate haljastusjäätmete koguste vähendamiseks tuleb propageerida nende kohapealset komposteerimist ja arvestada sellega, et 01.01.2008 on haljastusjäätmete panek olmeprügi hulka keelatud.

Köögi- ja sööklajajäätmed tuleb võimaluse korral jätkuvalt, kas kompostida kohapeal või anda loomadele söögiks.

Eesmärgiks köögijäätmete eraldi kogumine ja kompostimine koos muude biolagunevate jäätmetega (aia- ja haljasjäätmed) kohapeal, tagada oskusteabe ja info olemasolu ning kättesaadavus sihtgrupile 2013. a.

Eesmärgid kompostitavate jäätmete käitlemisel:

- laiendada biolagunevate jäätmete kohtkompostimist, taaskasutada (kompostida) eramajapidamistes biolagunevaid jäätmeid 85% ulatuses 2020. a.;
- suunata jätkuvalt kõik haljasaladel, parkides ja kalmistutel tekkivad haljastusjäätmed kompostimisele.

Vajalikud tegevused:

- kompostimisväljaku rajamine Värskas Reoveepuhasti juurde aastaks 2013/2014;
- teavitustöö eramute biolagunevate jäätmete kompostimise edendamiseks;
- haljasaladel tekkivate haljastusjäätmete kompostimisse suunamine.

5.2.5 Reoveesete

Reoveesete kasutamist põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reguleerib keskkonnaministri 30. detsembri 2002 .a. määrusega nr 78. Nimetatud määrus on kooskõlas

Jäätmeseadusega, Veeseadusega ning arvestab ka Euroopa Nõukogu direktiivi 86/278/EMÜ keskkonna, eriti mulla kaitsmise kohta reoveesetete kasutamisel põllumajanduses. Määruses käsitletakse reoveesete kasutamist põllumajanduses, lubatud raskemetallide sisaldust ning seda, kui sageli võib setet põldudele laotada.

Reoveesete käitlemise **eesmärgid**:

- saavutada kontroll reoveepuhastis tekkiva sette edasise käitluse üle;
- tagada reoveepuhastite reoveesete töötamise vastavus keskkonnanõuetele.

Eesmärkide realiseerimiseks **vajalikud tegevused**:

- viia reoveesete käitlemine ja kasutamine kooskõlla kehtivate õigusaktidega 2013. a.;
- tuleb osaleda projektides, mis tagavad elanikkonnale puhtama joogivee, reovee nõuetekohase puhastuse ning keskkonda lastava heitvee puhtuse.

5.2.6 Ehitus- ja lammutusjätmed

Ehitus- ja lammutusprahi kogus sõltub otseselt majanduslikust olukorrast. Mida kiirem on majanduslik kasv, seda enam toimub vanade majade lammutamine ja uute ehitamine ning uute teede rajamine.

Jäätmekoguste ja ohtlikkuse vähendamise ja taaskasutamise eeldused peituvad eelkõige uusehitiste projekteerimises ja planeerimises. Otseselt sõltub jäätmetekke minimeerimine ehitus- ja remondiettevõtete tegevusest. Ehitus- ja lammutustöödel saab jäätmeid vältida ja vähendada mõistliku töökorraldusega jäätmete tekkekohas. Selleks tuleb:

- kohtsorteerimise ulatuslik rakendamine;
- üha enam keskkonnasõbralike ning lihtsalt taaskasutatavate materjalide kasutamine;
- suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
- vähendada materjalide raiskamist tööde kõikidel etappidel;
- vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jätmed, et tagada nende eraldi käitlemine;
- lammutusjätmete hulgast, kus on võimalik, eraldada turuväärtust omavad materjalid;
- lammutusjätmete hulgast eraldada materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada probleeme ning kvaliteedi langust;
- jäätmekäitluse nõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga.

Eraldi eesmärgina tuleb rõhutada kontrolli saavutamist ehitus- ja lammutusprahi tekke üle, kuna osa ettevõtete tegevuses tekkivatest jäätmetest pannakse sageli olmejäätmete kogumiseks mõeldud konteineritesse. Seda eriti väikeste ehitus- ja remondiettevõtete tegevuse käigus.

Põhiliseks ehitus- ja lammutusprahi käitluskäitluseks on tekkivate jäätmete kohapealne sorteerimine ja järgnev taaskasutamine. Ehitus- ja lammutusjätmeid saab taaskasutada järgnevalt:

- täitematerjalina, kus ei ole esitatud kõrgeid kvaliteedinõudeid;
- sorditud jäätmete taaskasutamine otseses ringluses;

- sorditud ja ohtlike lisanditeta puidujäätmete põletamine.

Puhast puitu võib kasutada ehitusmaterjalitööstuses, kütteks või hakituna kompostis. Puidu taaskasutamist raskendab asjaolu, et ta on tavaliselt kas immutatud, lamineeritud või värvitud. Juhul, kui jäätmete tekkekohas puudub võimalus nende sortimiseks või see osutub majanduslikult ebaotstarbekaks, võib jäätmed sortimiseks üle anda vastavale jäätmelooga jäätmekäitlusettevõttele.

Eesmärgid ehitus- ja lammutusprahi käitlemisel:

- saavutada kontroll tekkiva ehitus- ja lammutusprahi ja selle käitlemise üle;
- ehitus- ja lammutusprahi maksimaalne sortimine (sh. ohtlikud jäätmed).

Vajalikud tegevused:

- elanikkonna teavitamine ehitus- ja lammutusprahi käitlusnõuetest ja sortimisvõimalustest;
- ehituse vastuvõtmis-üleandmisaktidele lisatakse jäätmete üleandmisaktid koos kogustega.

5.2.7 Tervishoiuasutuste jäätmed

Vastavalt keskkonnaministri määruse 29.04.2004 nr 38 "*Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded*" kohaselt ei tohi prügilasse ladestada tervishoiu- ja veterinaarasutuste nakkusttekitavaid jäätmeid. Kõlbmatute ravimite käitlemist reguleerib *ravimiseadus*.

Tervishoiul tekkivad riskijäätmed tuleb üle anda vastavat jäätmeluba omavale jäätmekäitlejale.

Eesmärk tervishoiuasutuste jäätmete kogumisel:

- kõigi tervishoiuasutuste maksimaalne kaasamine tervishoiujäätmete kogumissüsteemi.

Vajalikud tegevused:

- tervishoiuasutustele teabe jagamine tervishoiujäätmete käitlussüsteemi kohta;
- järelevalve tervishoiuasutuste jäätmekäitluse üle;
- tervishoiul tekkivate riskijäätmete suunamine kahjutustamisele;
- ohtlike jäätmete üleandmine ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

5.2.8 Põllumajandusjäätmed

Loomsete jäätmete käitlemist käsitlevad Loomatauditõrje seadus ning põllumajandusministri määrus «Loomsete jäätmete liigitus, nende käitlemise veterinaarnõuded ning käitlemisega tegelevate ettevõtete tunnustamise kord».

Põllumajandusjäätmete käitlemise eesmärgid:

- hea põllumajandustava rakendamine;
- loomaväljaheidete käitlemisel tuleb nende hoidmine ja taaskasutamine viia kooskõlla keskkonnanõuetega;
- põllumajanduses tekkivate riskijäätmete (loomsete jäätmete) keskkonnaohutu käitlemine.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud tegevused:

- põllumajanduses tekkivad jäätmed (taimekasvatusjäätmed ja sõnnik) tuleb kasutada väetisena;

- kõrge orgaanilise aine sisaldusega põllumajandusjätmed (riknenud viljad, põhk jmt) tuleb taaskasutada kompostimisel;
- loomaväljaheidete hoidmine ja taaskasutamine peab toimuma veekaitsenõuetele vastavates sõnniku- ja virtsahoidlates, laotamisel peab järgima ruumilisi ja ajalisi piiranguid ning laotusnorme;
- kõrge ja eririskiga loomsed jätmed tuleb viia vastavat litsentsi omavatesse ettevõttesse, kus töödeldakse jätmed ümber lihakondijahuks, mis hävitatakse põletamise teel;
- madala riskiastmega jätmeid võib käidelda tehastes, kus on piisava võimsusega ja vastava loaga varustatud töötlemiskeskused.

5.2.9 Suurjätmed

Valla elanikke tuleb teavitada, et suurjätmeid on võimalik üle anda Värskas jäätmejaamas.

Eesmärgid:

- vältida valla territooriumi risustamist suurjätmetega;
- vältida vana mööbli põletamist;
- suurema kasutusväärtusega esemete taaskasutamine.

Tegevused:

- korraldada suurjätmete vastuvõtt jäätmejaamas.

5.2.10 Ettevõtluses tekkivad jätmed

Ettevõttes tuleb rakendada jäätmevaeseid tehnoloogiaid ja parimat võimalikku tehnikat, vähendamaks jätmete ohtlikkust ja suurendamaks nende taaskasutust. Jäätmekäitlusega tuleb arvestada juba tootmise kavandamisel. Ettevõtluses tekkivate jätmete taaskasutusse suunamisel on oluline rakendada jätmete liigiti sorteerimist.

Eesmärgiks tuleb seada kõikide eraldikogutud jätmete taaskasutusse suunamine, kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik.

Eesmärgid:

- uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul jäätmevaese tehnoloogia rakendamine ning parimate võimalike võtete kasutamine;
- kõikide ettevõtete jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus.

Puidujätmed

Puidujätmete koguse vähendamine on seotud puidu kui loodusvara säästva kasutamisega. Võimalused selleks on järgmised:

- kadude (jäätmevoolude) vähendamine puidu töötlemisel ja parima võimaliku tehnika rakendamine;
- puidujätmete kasutamine teisese toormena.

Tekkivate puidujätmete taaskasutamise võimalused on järgmised (mitte ohtlike ainetega töödeldud puidujätmed):

- puidujätmete põletamine energia tootmiseks;
- puidujätmete kompostimine koos teiste biolagunevate jätmetega;

- puidujäätmete (nt puukoore) kasutamine haljastuses;
- saepuru kasutamine loomadele allapanuks.

5.2.11 Jääkreostus

Saastunud pinnase kahjutustamise ja jääkreostuse likvideerimisega tegeldakse konkreetsete objektide kaupa. Esmalt tuleb jääkreostus likvideerida seal, kus see kujutab potentsiaalset ohtu inimeste tervisele ja/või keskkonnale (nt põhjavee saastumise oht). Seejärel asutakse järk-järgult likvideerima jääkreostust paikades, kus otsene oht inimeste tervisele ja keskkonnale puudub.

Eesmärk:

- Elanike ja keskkonna ohutuse tagamine ja edaspidi avastatavate jääkreostusobjektide likvideerimine.

5.3 Jäätmete taaskasutamine, kõrvaldamine

5.3.1 Taaskasutamine

Säästva arengu printsiipe järgides on oluline võimalikult suures koguses juba tekkinud jäätmeid taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ning sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi. Jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, millega jäätmed või neis sisalduvad materjalid võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö tegemisel või energia tootmisel (sh kasutamine kütusena, pinnastöötlus põllumajandusliku kasutamise eesmärgil või keskkonnaseisundi parandamiseks jms).

Peamise osa taaskasutatavatest jäätmetest moodustavad põllumajandusjäätmed (peamiselt loomade väljaheidete koos allapanuga), mida kasutatakse põllumajanduses väetisena.

Puidujäätmeid taaskasutatakse peamiselt kütusena puidutööstusettevõtetes kohapeal. Samuti toimub puidujäätmete taaskasutamine põllumajandustootjate poolt, kes kasutavad puidujäätmeid näiteks loomakasvatuses.

Toimub ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine, mis see ei kajastu küll vastavas aruandluses. Paberi- ja papijäätmed suunatakse taaskasutusse AS-i Räpina Paberivabrikusse. Veel taaskasutatakse kogutud metallijäätmed ning väikeses koguses ka muid jäätmeid.

Eesmärgid ja tegevused:

- Taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteemi laiendamine;
- Elanikkonna teadlikkuse tõstmine, et saavutada olmejäätmete sorteerimine;
- Tekkivate olmejäätmete (ka pakendijäätmete) taaskasutamine võimaluste piires;
- Biojäätmete kohtsorteerimise, kompostimise võimaluste ja vajaduste kindlaks määramine;
- Jäätmete taaskasutamise osakaalu saavutamine 30 - 40% kogutavatest jäätmetest (5 aasta jooksul);
- Ohtlike ainete kasutamise vältimine või nende kasutamise vähendamine tagamaks hilisema jäätmete taaskasutuse võimaluse;
- Puidujäätmete taaskasutamine ettevõtte siseselt – teiste toodete tootmiseks (puidugraanuli või -briketi tootmine), soojusenergia tootmiseks;

- Puidujäätmete kasutamine soojusenergia tootmiseks väljaspool ettevõtte territooriumi (kaugküttevõrgustik ja eramajapidamised).

5.3.2 Kõrvaldamine

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine, kaasa arvatud jäätmete ettevalmistamine kõrvaldamiseks, isegi kui toimingul on osaliselt teisene tagajärg ainete või energia taasväärtustamise näol.

Värskas vallas tekkivate segaolmejäätmete peamiseks jäätmete kõrvaldamistoiminguks on nende maapealne või maa-alune ladustamine peamiselt prügilas, teataval määral toimub ka jäätmete põletamine või muul viisil kõrvaldamine.

Peamiseks jäätmete kõrvalduskohaks on Torma ja Väätsa prügila, mis on lähimad nõuetele vastavad prügilad. Kuni 2009 aasta 16. juulini ladestati jäätmeid Adiste prügilasse.

Loomsete jäätmete käitlemise, sh. kõrvaldamisega, tegelevad ettevõtted peavad olema tunnustatud Veterinaar- ja Toiduameti poolt. Eri riskiastmega loomsed jäätmed suunatakse käitlemiseks vastavat tunnustust omavatesse ettevõtetesse.

5.3.2.1 Jäätmete põletamine

Jäätmete põletamine on lubatud ainult vastavat luba omavas ettevõttes. Ilma vastava loata on jäätmete põletamine keelatud, välja arvatud ohtlike aineid mitte sisaldavate paberi-, kartongi- ja keemiliselt töötlemata puidujäätmete põletamine.

Riigi jäätmekava kohaselt on võimalus jäätmeid põletada jäätmepõletustehases. Mil viisil hakkab riiklikul tasemel kujunema jäätmete suunamine põletusse ei ole hetkel teada. Võimalike variantidena on käsitletud nii jäätmete põletamist kui MBT rakendamist. Valiku ühe või teise toimingu osas tingib majanduslik mõttekus, projektide arendajate eelistused, koostöösoov ja -valmidus. Juhul, kui masspõletustehas ei ole majanduslikult põhjendatud lahendus, on alternatiiviks MBT rakendamine, mis võimaldaks samuti vähendada kogu Kagu-Eesti jäätmete ladestuskogust.

SEI Tallinna poolt 2007. a läbiviidud olulusringipõhisel uuringu *Olmejäätmete käitlusalternatiivide keskkonnamõjude ja majanduskulude olulusringipõhine uuring* tulemused näitasid, et kõige optimaalsem on jäätmekäitlusstenaarium, kus võimalikult suur kogus olmejäätmeid suunatakse taaskasutusse materjali ringlussevõtuna ning ülejäänud jäätmed põletatakse võimalikult suures koguses energiatootmise eesmärgil.

Jäätmekäitluse korraldamisel kohalikul tasemel on vajalik arvestada üldise jäätmekäitlussüsteemi arenguga, kuid piirkondlikud projektid peavad olema omavahel koordineeritud. Vastasel juhul on oht, et toimub jäätmekäitlusvõimsuste üle- või aladimensioneerimine (rakendamine) e dubleerimine.

5.4 Koostöö teiste omavalitsustega

Jäätmekäitlus on maakonnapiire ületav tegevus. Jäätmekäitluse paremaks ning hõlpsamaks korraldamiseks on otstarbekas teha Värskas Vallavalitsuse ning naaberomavalitsuste vahel

teatavates suundades koostööd. Värskas vald teeb koostööd Meremäe, Mikitamäe, Veriora ja Orava vallaga: korraldatud on ühine korraldatud jäätmevedu, mis hõlmab segaolmejäätmeid.

Peamised ühistegevuse valdkonnad on:

- projektide, rahataotluste koostamine;
- korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamine;
- jäätmealase statistika, arvestuse, registrite pidamine;
- selgitustöö ja ürituste korraldamine, teavitamine;
- jäätmekava koostamine;
- jäätmealaste uuringute korraldamine.

5.5 Elanike ja ettevõtete teadlikkuse arendamine

Kaasaegne jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek on omakorda seotud motiiviga – vähendada jäätmekäitluse maksumust, parandada elukeskkonda tervikuna jne.

Antava teabe järgi on jagunemine järgmine:

- Üldine teave – jäätmekäitluse üldised põhimõtted, eri jäätmeliikide iseloomustus, näiteks kodus majapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kohta;
- Konkreetne teave – teavitamine ja informatsioon käitlusskeemide, eraldi kogutud jäätmete vastuvõtu asukohtade ning lahtioleku aegade kohta, jäätmeveo maksumuse kohta jne;
- Jäätmekäitluse tehnoloogia – info jäätmete kohtsortimise ja kodus majapidamises võimalike tehnoloogiate rakendamise kohta (näiteks milliseid jäätmeid kompostida, kompostimistehnoloogia, komposti kasutamine, milliseid jäätmeid võib põletada jne).

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid, internet. Kuna interneti kasutamine on maapiirkondades piiratud, siis on informatsiooni vajalik dubleerida paberkanalil.

Selgitustöö kavandamisel on oluline arvestada sihtgrupist tulenevate asjaoludega. Soovitav on viia läbi erinevaid kampaaniaid erinevatele sihtgruppidele, arvestades näiteks vanust (täiskasvanud, noored), asustust/elukohta (eramajad, korterelamud). Selgitustöö läbiviimisel tuleb arvestada, et sihtgruppi ei koormata antava infoga üle. Laialt jagatav info peab olema lihtsalt mõistetav, samas peab olema viide spetsiifilise teabe kättesaadavuse kohta.

Selgitustöö mõningad põhimõtted, probleemid ja lahendused on järgmised:

- Jäätmekäitluse alane selgitustöö ja teavitamine peab olema üldise säästliku eluviisi propageerimise kontekstis ja haakuma teiste valdkondadega;
- Jäätmekäitlussüsteemi rakendamine ei ole ühekordne kampaania, vaid vajab pidevat selgitustööd;

- Oluline on teavitamise ja selgitustöö õige ajastamine; selgitustöö, teabe ja abinõude rakendamise vahel ei tohiks olla suurt ajalist vahet; kui midagi selgitatakse, siis abinõude kompleks peab selle järgnema;
- On oluline praktilise kogemuse omandamine, seda eriti jäätmete sortimise, biolagunevate jäätmete kompostimise ja komposti kasutamise osas; võimaluseks on pilootseadmete paigaldamine.

Võimalikud jäätmekäitluse alased elanikkonna kaasamise projektid oleksid järgmised:

- Keskkonnasõbraliku ettevõtte valimine (keskkonnanõuete täitmisel ja keskkonna säästmisel edukate ettevõtete tunnustamise konkurs) nt kord aastas;
- Infovoldiku koostamine piirkonna jäätmekäitlusnõuete tutvustamiseks;
- Infovoldiku koostamine piirkonnas asuvate eraldi kogutud jäätmete (sh. ohtlikud jäätmed, pakendijäätmed, vanapaber, suurjäätmed jmt) üleandmisvõimaluste tutvustamiseks;
- Infovoldiku koostamine biolagunevate jäätmete kohapealse taaskasutamise propageerimiseks (esialgu oleks sihtrühmaks eramajade elanikud, hiljem eraldi materjalid korrusmajade tarbeks);
- Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise nõudeid ja nende üleandmisvõimaluste tutvustava infovoldiku koostamine;
- Õpilastele suunatud üritused – erinevad konkursid ja võistlused, ühisüritused.

Tehtud:

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud jäätmekäitluse alase info edastamine elanikkonnale. Info edastamise viisideks on olnud kohalik valla ajaleht "Värskas valla sõnumid", kus ilmus aastas 1-2 korda artikkel ja info jäätmekäitluse kohta; kuulutused teadetetahvilil ning jooksvalt info valla kodulehel. Jooksvalt on avaldatud infot seoses jäätmekäitluse ja jäätmejaamaga - teated kodulehel, kuulutused vallas teadetetahvilitel ja teavitatud külavanemaid.

5.6 Jäätmekäitluse regulaarne korraldus ja järelvalve

Järelvalve

Järelvalvet jäätmekäitluse osas teostavad järgmised institutsioonid:

- Omavalitsused,
- Keskkonnainspeksioon,
- Tehnilise Järelevalve Amet,
- Tarbijakaitseamet,
- Maksu- ja Tolliamet,
- Päästeameti kohalikud päästekeskused.

Lisaks nimetatule on järelvalveasutusteks Veterinaar- ja Toiduameti Põlvamaa Veterinaarkeskus, mis teostab järelvalvet loomsete jäätmete käitluse üle.

Keskkonnajärelevalve seadus kehtestab keskkonnajärelevalvet teostavate, samuti keskkonnajärelevalvele allutatud isikute ning asutuste õigused ja kohustused ning järelevalve toimingute korra.

Kohaliku omavalitsusüksuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja –kasutusalaotsuste järgimist kontrollivad volikogu poolt selleks volitatud isikud või instantsid või kui neid ei ole määratud, siis vallavalitsus.

Värskas vallas rikkumisi seni menetletud ei ole, küll aga on kavas saata märgukirju peatatud korraldatud jäätmeveo lepinguga (maksmata tühisõidu arvete tõttu) elanikele.

Järelevalve tõhustamine on vajalik jäätmekäitlusala rikkumiste vähendamiseks. Selleks omakorda on oluline jäätmevaldajatest ülevaate saamine, mille juures aitab jäätmevaldajate register. Keskkonnajärelevalvega peaks omavalitsuses tegelema kindlad inimesed. Järelevalve tõhustamiseks võib koostööd teha Keskkonnainspeksiooni, Keskkonnaameti, teiste omavalitsuste ja jäätmevedajatega. Tõhusaks võib osutuda elanike kaasamine (naabrivalve) jäätmete seadusevastasest ladestamisest teatamisel.

Järelevalve tõhustamise *eesmärgid*:

- jäätmekäitlusala rikkumiste viimine miinimumini.

Eesmärkide realiseerimiseks vajalikud *tegevused*:

- tuleb määrata või volitusi anda keskkonnajärelevalvega tegelevatele isikutele või instantsidele;
- regulaarselt tuleb kontrollida eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitlust, vajadusel rikkujate karistamine;
- tuleb kontrollida korraldatud jäätmeveo toimimist;
- tuleb kaasajastada regulaarselt jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja seadusandluse muudatustest tulenevalt;
- elanikkonna teadlikkuse tõstmine ja koolitus.

Jäätmehoolduse üldine korraldus

Jäätmehoolduse üldine korraldus kirjeldab ühtlasi ka jäätmekava rakendamist. Olmejäätmete osas on kõige olulisem omavalitsuse tasand.

Riigi tasand

Riigi tasandil kuulub seadusandlik võim riigikogule, seda ka jäätmealases tegevuses. Vabariigi Valitsuse ja KKM ülesandeks on ühtse jäätmehoolduse poliitika elluviimise koordineerimine, seda koostöös omavalitsustega, jäätmekäitlejatega ja nende ühendustega. KKM korraldab jäätmealaste strateegiliste dokumentide (näiteks riigi jäätmekava) ja õigusaktide eelnõude koostamist, ohtlike jäätmete käitlussüsteemi väljaarendamist, ohtlike jäätmete käitlusaltsentside andmist, pakendite taaskasutamisega seonduvat tegevust jm.

Maakonna tasandil on korralduse osas oluline Keskkonnaameti regioonidel kui keskkonnakompleksloa, jäätmeloa ja/või jäätmekäitleja registreerimistõendi andja.

Maakonna tasandil annab maakonna arengukava ja maakonnaplaneering (ka teemaplaneering) jäätmealase infrastruktuuri aluse. Riigi tasandil teeb jäätmehoolduse järelevalvet keskkonnainspeksioon.

Omavalitsuse tasand

Jäätmeseaduse (§ 12 lõige 2) kohaselt on jäätmehoolduse arendamine kohaliku omavalitsusüksuse (edaspidi KOV) ülesanne. Jäätmekäitlus, eelkõige olmes tekkivate jäätmete käitlus, on sedavõrd seotud muude KOV ülesannete hulka kuuluvate tegevusvaldkondadega (veemajandus, heakord jms), et antud valdkonda muu institutsiooni kaudu arendades on terviku saavutamine raskendatud. Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimine eeldab kõigi omavalitsuse omavahelist koostööd koostööstruktuuride kaudu.

Ühtse süsteemi eelised:

- Majanduslikult kasulikum – õigesti dimensioneeritud jäätmekäitlusrajatiste (jäämejaam, ümberlaadimisjaam jms) halduskulud on madalad, ühistes jäätmeveopiirkondades on teenuse hind ühtlane, ühiselt korraldatud taaskastutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam;
- Olemas vajalik oskusteave – vastava piirkonna jäätmehooldusanalüüsi ning lahendused (kogumisvõrgustiku loomiseks), ühiste jäätmevaldkonna õigusakte ja muid dokumente (jäätmehoolduseeskiri, korraldatud jäätmeveokonkursid jms) korraldavad eraldi spetsialistid koostöös KOV-ga. Seega puudub kriitiline vajadus igas väiksemas omavalitsuses eraldi jäätmespetsialisti järele.

Koostööstruktuuridena on käesolevas kavas silmas peetud eelkõige jäätmehoolduse arendamiseks loodud struktuure. Samas on kindlasti omavalitsuste koostööna eeldatud ka olemasolevate omavalitsusliitude aktiivset osalemist jäätmehooldusküsimuste lahendamisel. Lisaks KKM poolt korraldatavate teavituseminaridele, nõupäevadele on ka omavalitsusliitudel vajalik nõustada KOV-i näiteks käitlusrajatiste finantseerimistaotluste koostamisel jms.

Jäätmehoolduse arendamiseks kinnitab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu oma määrusega omavalitsuse üksuse jäätmekava. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduse korraldamiseks kehtestatakse volikogu määrusega jäätmehoolduseeskiri, mis käsitleb linnas (vallas) tekkivate olmejäätmete, kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete käitlemise korraldust, samuti ehitus- ja lammutusprahi ning tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete käitlemise korda. Kohalik omavalitsuse üksuse volikogu kehtestab oma määrusega korraldatud jäätmeveo reeglid. Tavaliselt korraldatakse olmejäätmete kogumist ja vedu, kuid reguleerida võib ka muude jäätmete käitlemist. Vajalik on ka jäätmevaldajate registri asutamine ja selle pidamine. Kohalik omavalitsuse üksus võib jäätmevedu korraldada nii iseseisvalt kui ka koostöös teiste kohalike omavalitsustega.

Valla või linna üldplaneering määrab territooriumi arengu põhisuunad ja tingimused jäätmekäitluse seisukohast. Keskkonnajärelevalve seaduse (RT I 2001, 56, 337) järgi on kohalik omavalitsusorgan või -asutus keskkonnajärelevalve teostaja valla või linna territooriumil.

Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust jäätmeluba, jäätmekäitleja registreerimistõend ja ohtlike jäätmete käitluslitsents.

Keskkonnakompleksloa (kompleksloa) puhul ei ole vaja eraldi jäätmeluba, sest kompleksloaga sätestatakse nõuded ka jäätmete käitlemisele (saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus (RT I 2001, 85, 512)). Kui ettevõtte käitleb teiste isikute poolt tekitatud ja üleantud ohtlikke jäätmeid, siis peab ettevõtte omama lisaks jäätmeloale või kompleksloale ka ohtlike jäätmete käitluslitsentsi.

Linna- ja vallavalitsusel on õigus nõuda ettevõttelt jäätmekava koostamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.

Ettevõtte tasandiga on tihedalt seotud tootjavastutuse põhimõte, näiteks tootja kohustused tema poolt valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise osas.

Kodumajapidamine

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: liitumine korraldatud jäätmeveoga, olmejäätmete sortimine tekkekohas, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine kogumispunkti jm. Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhendada valla või linna jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmärgi, õigusaktide nõudeid, valla või linna jäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

5.7 Jäätmemajanduslase statistika korrastamine

Jäätmemajanduse statistikat kogub, töötleb ja edastab ning vastavat registrit peab Keskkonnateabe Keskus jäätmeosakond. *Jäätmeseaduse* §118 kohaselt hoitakse ja töödeldakse jäätmearuandlusega kogutud andmeid keskkonnaregistris. Kohalikul omavalitsusel on võimalus teha oma territooriumil toimuva kohta järelepärimisi. Samuti saab igaüks avalikku teavet keskkonnaregistrist.

Keskkonnateabe Keskusest saadavad andmed on aluseks jäätmemajanduse planeerimisel, ja sealt saab andmeid:

- koguste kohta jäätmeliikide kaupa (segaolmejäätmed, probleemtooted, ohtlikud jäätmed, biojäätmed, pakendijäätmed, vanapaber, -papp jm);
- taas- ja korduvkasutusse suunatud koguste kohta;
- kõrvaldamisele suunatud koguste kohta.

6. JÄÄTMEHOOLDUSE RAHASTAMINE

6.1 Praegu toimiv rahastamise olukord

Jäätmekäitluse rahastamine on toimunud Värskas vallas järgmiselt:

Valla eelarvest rahastatakse:

- kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist;
- avalikesse kohtadesse paigutatud prügikonteinerite hooldamist;
- jäätmemajanduse arendamist;
- teisi jäätmehoolduse arendamisega seotud tegevusi.

Ettevõtted maksavad ise kõikide ettevõttes tekkinud jäätmete käitlemise eest. Elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise eest jäätmeveo teenustasu otse jäätmekäitlusettevõttele.

Jäätmekäitlustegevusi on rahastatud omavalitsuse eelarvest: 2009. aastal 5727,91 EUR ja 2010. aastal 4464,66 EUR eest.

Värskas vallas on selle summa eest ostetud või renditud jäätmekonteinereid, korraldatud üldkasutatavate alade prügimajandus, ohtlike jäätmete kogumine ning elektri- ja elektroonika-jäätmete kogumine.

6.2 Tulevikus toimiv rahastamise kord

Pakendijäätmete ning probleemtoodete kogumist *Jäätmeseaduse* kohaselt korraldavad tootjad ning see toimub tootja finantseerimisel. Tarbijale peab pakendijäätmete, ohtlike jäätmete ja probleemtoodete üleandmine olema tasuta.

Jäätmeseaduse §72 alusel toetatakse jäätmehoolduse arendamist olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Alates 2011. aastast on saastetasumäära suuruseks tavajäätmete keskkonda viimisel 14,38 EUR tonni kohta. Olmejäätmete keskkonda viimise eest saastetasu 75% saastetasu määrast jäätmete päritolukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse ja 25% ulatuses riigieelarvesse. Keskkonnaameti andmetel laekus Värskas vallale 2009. a. 26638 krooni (1702,48 EUR) ja 2010. aastal 22317 krooni (1426,32 EUR).

Eelpool nimetatud raha on omavalitsused kasutanud jäätmehoolduse arendamiseks ja korraldamiseks oma territooriumil.

Suuremaid investeeringuid ei jõua tarbijad siiski üksi kinni maksta ja neid tuleb rahastada riigi ja omavalitsuse vahenditest või fondide kaudu.

Jäätmekäitluse rahastamiseks tuleb kasutada kõiki võimalikke allikaid:

- jäätmetekitajad (nende poolt makstav jäätmeveo teenustasu),
- tootja- turustaja vastutus,
- kohaliku omavalitsuse eelarve,
- Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.

7. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Jäätmekava rakendamine omab positiivset mõju keskkonnale, eelkõige jäätmete taaskasutamise ja jäätmetest tekkiva negatiivne mõju vähenemise näol.

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale võib käsitleda mitmest aspektist. Mõju keskkonnale võib hinnata nii otseseks kui kaudseks. Otseselt võib kahjulik mõju ilmnedu inimeste tervise kahjustamises läbi loodusliku keskkonna reostamise (jäätmete põletamine, jäätmekäitlusest tekkiv nõrgvesi, reovesi jne). Kaudselt mõjutab (positiivne mõju) keskkonda ressurside taaskasutamine (mida rohkem jäätmeid taaskasutatakse, seda vähem raisatakse ressursse). Jäätmekäitluse erinevates etappides on keskkonnamõjud erinevad. Seetõttu tuleb vaadelda igat jäätmekäitluse etappi eraldi.

• *Jäätmete tekke ja jäätmete kogumise keskkonnamõju*

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad siin jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda. Mida rohkem tulevikus jäätmeid sorteeritakse, seda rohkem suudetakse vähendada jäätmete negatiivset keskkonnamõju. Sorteerimise käigus eraldatakse taaskasutatav materjal ja ohtlikud jäätmed. Nii on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete kogumine mõjutab otseselt inimeste elukeskkonda ebameeldiva lõhna levitamise kaudu. Lõhna tekitajaks on olmejäätmekonteineritesse pandud toidujäätmed.

Värskas valla jäätmekavas püstitatud eesmärkide realiseerimiseks on vaja suurendada jäätmete sorteerimist ja eraldikogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks.

• *Jäätmeveo keskkonnamõju*

Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjudeks võib pidada jäätmeveomasinate tekitatavaid heitgaase, haisu, müra ja võimalikku jäätmete sattumist keskkonda jäätmeveo ajal. Üks olulisemaid jäätmeveoga seotud keskkonnamõjude vähendajaid on korraldatud olmejäätmevedu, mis võimaldab jäätmete kogumist logistiliselt paremini korraldada ja vähendada jäätmeveokite poolt läbitavaid vahemaid ning transpordist tingitud keskkonnamõju. Korraldatud jäätmeveo rakendamisel välditakse jäätmeveo keskkonnamõju ka seoses sellega, et välditakse olukorda, kus üht maja teenindab üks jäätmevedaja ja tema naabrit teine vedaja ning seeläbi väheneb jäätmete kogumisel õhku paisatavate heitgaaside hulk.

• *Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju*

Käesoleva ajani on valdavaks jäätmekäitlusviisiks jäätmete ladestamine prügilasse. Peamine viis jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõjude vähendamiseks on prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamine. Oluliseks aspektiks on siin orgaaniliste jäätmete biokäitluse arendamine. Samuti on oluline meediakanalite kaudu suurendada elanike keskkonnateadlikkust, et tekiks harjumus jäätmeid sorteerida.

• **Väikeprügilate keskkonnamõju**

Värskas väikeprügilad on käesolevaks ajaks suletud ning korrastatud (jäätmelademed on kaetud pinnasega). Saatse prügila suleti 2001 aastal ja Soe prügila 2002 aastal. Väikeprügilatele ei kehtestatud sulgemisjärgseid seirenõudeid, seega ei ole nendest tuleneva keskkonnamõju olulisus teada. Lähtudes võrdlemisi väikesest jäätmete kogusest ning pinnasega kaetusest, võib eeldada, et suletud väikeprügilate keskkonnamõju on tagasihoidlik.

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõjudeks on ka metsaalustesse prügi mahapanek ja jäätmete põletamine. Viimaseid toiminguid saab vältida tõstes inimeste teadlikkust loodusele tekitatavast kahjust, jäätmekogumispunkti rajamisega ning järelevalve tõhustamisega.

• **Jäätmejaama keskkonnamõju**

Võimalikud negatiivsed keskkonnamõjud on lokaalse iseloomuga ja seotud eelkõige jäätmete kontsentreerimisega ühte konkreetsesse kohta.

Õhusaaste, hais

Jäätmejaamast õhku sattuvateks heitmeteks võivad olla liiklusest tekitatud tolmu ja võimalik jäätmetest tulenev hais.

Müra

Müra võib tekkida jäätmete transpordiga (toomine, äravedu, laadimine) seotud tegevusest.

Veesaaste

Ohtlike jäätmete puhul võib esineda eelkõige vedelate ohtlike jäätmete sattumist pinnasesse ja pinnavette, aga vastavate ohutusnõuete täitmisel ei tohiks veesaaste probleemiks olla.

Jäätmeteke

Võimaliku jäätmetekkena võib nimetada laadimise ajal võimaliku lenduva prahi (kile, paber, papp) ohtu.

8. TEGEVUSKAVA JA INVESTEERINGUTE VAJADUS

Tegevused	Teostamise aeg	Hinnanguline maksumus aastas, EUR	Rahastaja
Meede 1 Korraldatud jäätmeveo rakendamine			
1.1 Jäätmevaldajate registri pidamine	Pidevalt (hooldus)	876	KOV
1.2 Elanike teavitamine korraldatud jäätmeveoga seonduvast	Iga veoperioodi järel (3-5a)	450	KOV
Meede 2 Biojätmete eraldi kogumine ja käitlemine			
2.1 Elanikkonna teavitamine biojätmete kompostimisvõimalustest eramajapidamistes ja arendamine	Pidevalt		KOV, elanik
2.2 Avalikel haljasaladel ja kalmistutel tekkivate biojätmete kompostimiseks nõuetekohase kompostiplatsi rajamine	2013/2014	Vastavalt pakkumistele	KOV, KIK
2.3 Avalikel haljasaladel ja kalmistutel tekkivate biojätmete kompostimisele suunamine	Mai-Oktoober		KOV
Meede 3 Pakendijätmete eraldi kogumine			
3.1 Pakendijätmete kogumissüsteemi arendamine ja täiustamine koostöös taaskasutusorganisatsioonidega (KOV-te ja taaskasutusorganisatsioonide vaheliste kokkulepete sõlmimine)	Pidevalt		KOV, TO
3.2 Pakendite kogumissüsteemi haldamine	Pidevalt	225	KOV, TO
3.3 Segapakendi (sh papi- ja paberijätmete ja kartongi) eraldi kogumine	Pidevalt		TO
3.4 Segapakendi (sh papi- ja paberijätmete ja kartongi eraldi kogumiseks konteinerite paigaldamine (täiustamine) ja kogumissüsteemi haldamine	Pidevalt	500	KOV, TO
3.5 Elanikkonna teavitamine pakendijätmete ja segapakendi (sh papi- ja paberijätmete ning kartongi) üleandmise võimalustest	Pidevalt KOV kodulehel, aegajalt kohalikus ajalehes		KOV, TO
Meede 4 Ohtlike jätmete ja probleemtoodete jätmete kogumine ja käitlemine			
4.1 Piirkonnas ohtlike jätmete - üleandmise võimalus igal ajal- kogumisringi korraldamine	Pidevalt - kord aastas		KOV
4.2 Patareide ja akude lahuskogumine	Pidevalt		KOV, TV
4.3 Ohtlike jätmete ja probleemtoodete kogumine jäätmejaamas	Pidevalt	3000	KOV, TV

4.4 Ettevõtete tekkivate ohtlike jäätmete nõuetekohane kogumise ja üleandmise üle järelevalve teostamine	Pidevalt		KOV, KKI
4.5 Elanikkonna teavitamine ohtlike jäätmete ja probleemtoodete jäätmete üleandmisvõimalustest	Pidevalt KOV kodulehel	25	KOV
Meede 5 Ehitus- ja lammutusjäätmete käitluse korraldamine			
5.1 Jäätmekäitlusnõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga	Pidevalt		KOV
5.2 Elanikkonna teavitamine ehitus- ja lammutusjäätmete käitlusnõuetest, sorteerimisvõimalustest ja üleandmisvõimalustest	Pidevalt KOV kodulehel	25	KOV
Meede 6 Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse korraldamine			
6.1 Tervishoiul tekkivate riskijäätmete suunamine kahjustamisele	Pidevalt		Ettevõte
6.2 Ohtlike jäätmete üleandmine ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele	Pidevalt		Ettevõte
6.3 Tervishoiuasutusele (perearsti praksisele) teabe jagamine tervishoiul tekkivate jäätmete käitlussüsteemi kohta	Pidevalt KOV kodulehel		Ettevõte
6.4 Järelevalve teostamine tervishoiuasutuste jäätmekäitluse üle	Pidevalt		KOV, KKI
Meede 7 Metallijäätmete kogumine ja käitlemine			
7.1 Elanike ja ettevõtete teavitamine metallijäätmete üleandmisvõimalustest lähipiirkonnas	Pidevalt KOV kodulehel		KOV, Ettevõte
Meede 8 Elektri ja elektroonikajäätmete kogumise korraldamine			
8.1 Elektri- ja elektroonikajäätmete lahuskogumine jäätmejaamas	Pidevalt		KOV, TV
8.2 Elanikkonna teavitamine elektri- ja elektroonikajäätmete üleandmisvõimalustest	Pidevalt KOV kodulehel		KOV
Meede 9 Suurjäätmete kogumine			
9.1 Suurjäätmete vastuvõtmise korraldamine jäätmejaamas	Pidevalt	Saastaja maksab	KOV
9.2 Elanike teavitamine suurjäätmete üleandmisvõimalustest	Pidevalt KOV kodulehel		KOV
Meede 10 Jäätmekäitlusinfo jagamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine			
10.1 Jäätmehooldusalaste teavituskampaaniate korraldamine erinevatele sihtgruppidele	Vastavalt vajadusele	300	KOV, TO
10.2 Jäätmekäitlusala infomaterjalide ja trükiste koostamine ning jagamine	Iga aasta	20	KOV, TO
10.3 Jäätmealase info avaldamine KOV-te kodulehtedel ja selle info pidev uuendamine	Pidevalt	25	KOV
Meede 11 Jäätmehoolduse regulaarne kavandamine ja järelevalve			

Värskas valla jättemekava 2012-2021

11.1 Jättemekava regulaarne ülevaatamine ja kaasajastamine	Vastavalt vajadusele		KOV
11.2 Jättemeholduseeskirjade ja korraldatud jätmevedu käsitlevate kohalike õigusaktide ülevaatamine ja vajadusel muutmine	Vastavalt vajadusele		KOV
11.3 Konkreetsete projektide väljatöötamine ja rahastamisaotluste koostamine	Vastavalt vajadusele	Erinev aastati	KOV
11.4 Erasisikute ja ettevõtete kontrollimine, vajadusel rikkujate karistamine (järelevalve teostamine)	Pidevalt		KOV, KKI
11.5 Jätmealase koostöö arendamine teiste KOV-dega (sh jättemeholduse arendamisega tegeleva koostööorganisatsiooni loomine)	Alates 2007		KOV
11.6 Omavoliliste prügi mahapanekukohtade likvideerimine ja prügi koristamine	Vastavalt vajadusele	1000	KOV
11.7 Jäakreostusobjektide likvideerimine	Likvideerimine vastavalt vajadusele/ rahastamise otsusele		KOV, KIK, maaomanik
Meede 12 Jätmejaam			
12.1 Jätmejaama haldamine	Pidevalt	6446	KOV

* VE-valla eelarve TVO- tootjavastutusorganisatsioon TO- taaskasutusorganisatsioon KOV – kohalik omavalitsus KIK – Keskkonnainvesteeringute Keskus

KOKKUVÕTE

Värskas valla jäätmekava 2012–2021 koostamisel koostati ülevaade ja analüüsi jäätmemajanduse hetkeseisu Värskas vallas. Sellest lähtuvalt toodi välja valla jäätmemajanduses olevad probleemid, püstitati eesmärgid jäätmemajanduse arendamiseks 2021. aastani ja koostati tegevuskava püstitatud eesmärkide täitmiseks. Värskas valla jäätmekava 2012 - 2021 koostamisel on arvestatud kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuete ja kohustustega. Arvestatud on *Jäätmeseadusest* ja *Pakendiseadusest* tulenevate muudatustega jäätmemajanduse korraldamisel.

Värskas vallas tekkivad olmejäätmed ladestatakse hetkel Torma ja Väätsa prügilas. Samas ei kasuta teatud osa elanikkonnast üldse jäätmekäitlusteenust. Elanikel on ohtlike jäätmeid võimalik üle anda valla haldusterritooriumil asuvasse ohtlike jäätmete kogumispunkti Värskas jäätmejaamas. Taaskasutatavate jäätmete üleandmisvõimalused on Värskas vallas olemas ning kogumiskonteinerite arv rahuldab olemasolevaid vajadusi. Ettevõtluses tekivad peamiselt põllumajandusjäätmed ning mingil määral ka puidujäätmed.

Olulisemad jäätmemajanduse probleemid Värskas vallas on järgmised:

- mittetäielik ülevaade jäätmetekitajatest;
- olmejäätmete ebapiisav sorteerimine;
- madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlusalase informatsiooni vähesus.

Värskas valla jäätmemajanduse arendamisel on üldisteks eesmärkideks:

- jäätmetekke stabiliseerimine;
- illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine;
- sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine.

Nende eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle. Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi.

Olulisemateks tegevusteks jäätmemajanduse arendamisel Värskas vallas on:

- Prügilasse ladestatavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- Jäätmekäitlusalase järelevalve tõhustamine;
- Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine;
- Koostöö teiste omavalitsustega.

Väljatoodud tegevuste elluviimine aitab korrastada jäätmemajandust Värskas vallas. Saadakse parem ülevaade jäätmekäitlusest, laiendatakse sorteeritud jäätmete üleandmisvõimalusi ja parandatakse inimeste suhtumist ning suurendatakse nende teadmisi jäätmetega ümberkäimisest. See kõik aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju. Jäätmekava rakendamine on oluline, et säilitada Värskas vallas meeldiv elukeskkond ja tagada säästev areng.

KASUTATUD MATERJALID

1. Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030: http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=328494/KS_loplil_riigikokku_1.pdf
2. Eesti Keskkonnategevuskava aastateks 2007-2013: http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=380093/Keskkonnategevuskava+2007-2013_20022007_rtf_1.pdf
3. Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete) koostise ja koguste analüüs. Segalmejäätmete sortimisuuring. SEI, 2008, Tallinn. <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1085199/Olmej%E4%E4tmete+uuring+2008.pdf>
4. Jättemekava koostamise juhend. Tallinn: SA REC Estonia, 2003
5. Jättemeseadus, RT I, 26.02.2004, 9, 52
6. Keskkonnajärelevalve seadus, RTI, 1997, 86, 1460.
7. Keskkonnaministri 16. jaanuari 2007. a määrus nr 4“Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ RTL, 2007, 9, 140.
8. Konkurentsiseadus, RT I, 16.04.2004
9. Kriipsalu, M. Jättemeraamat. Tallinn: „Ehitame“ kirjastus, 2001
10. Värskas valla arengukava 2012-2024, Värskas Vallavolikogu 26.01.2012.a. määrus nr 1
11. Värskas valla jäätmehoolduseeskiri, Värskas Vallavolikogu 23. 04.2009 määrus nr 1. -3/15
12. Värskas valla jäätmevaldajate registri pidamise kord, Värskas Vallavolikogu 25.01.2007 määrus nr 1-3/8
13. Korraldatud jäätmeveo rakendamiseks veopiirkonna, jäätmeliikide, vedamise sageduse, jäätmekäitluskohtade ja jäätmeveo piirhindade määramine, Värskas Vallavolikogu 20.10.2011 määrus nr 9
14. Pakendiseadus. RT I 2004, 41, 278.
15. Pakendi ja pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutussüsteemi rakendamine Eestis. SEI Tallinn, 2003.
16. Riigi jättemekava 2008-2013: <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1075103/RIIGI+J%C4%C4TMEKAVA+2008-2013.pdf>

JÄÄTMEALASED MÕISTED MÕISTED ÕIGUSAKTIDEST

Biojäätmed – on biolagunevad jäätmed: aia- ja haljastusjäätmed; kodumajapidamises, jaemüügikohas ja tootlustusasutustes tekkinud toidu- ja köögijäätmed; toiduainetööstuses tekkinud jäätmed, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed jäätmeseaduse §2 p2 nimetatud jäätmetega.

Jääkreostus - on minevikus inimese tegevuse tagajärjel tekkinud maa ja veekeskkonna (pinnase -või põhjavee) reostunud piirkond või keskkonda jäetud kasutuseta ohtlike ainete kogum, mis ohustab ümbruskonna elanike tervist ja elusloodust

Jäätmed – on mis tahes vallasasi või kinnistatud laev, mille valdaja on ära visanud, kavatseb seda teha või on kohustatud seda tegema.

Jäätmehierarhia - Jäätmetekke vältimise ja jäätmehooldusmeetmete väljatöötamisel ning rakendamisel juhindutakse prioriteetide järjestuses järgmisest jäätmehierarhiast:

- 1) jäätmetekke vältimine;
- 2) korduskasutuseks ettevalmistamine;
- 3) ringlussevõtt;
- 4) muu taaskasutamine nagu energiakasutus;
- 5) kõrvaldamine.

Jäätmehooldus – jäätmehooldus on jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järelhooldus

Jäätmehoolduse arendamine – jäätmehoolduse arendamine on jäätmalase teabe levitamine, jäätmalane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset

Jäätmekäitlus – jäätmekäitlus on jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine

Jäätmekäitluskoht – on tehniliselt varustatud ehitis jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks, on ka maa-ala, kus jäätmete taaskasutamine võimaldab parendada mullaviljakust, maa-ala keskkonnaseisundit või selle kasutusvõimalusi

Jäätmetekitaja – jäätmetekitaja on isik või seaduse alusel asutatud muu asutus, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed, või isik, kelle tegevuse tulemusel jäätmete olemus või koostis muutub

Jäätmetekke vältimine – on asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine tekkivate jäätmete koguse ja jäätmete keskkonna- ning terviseohtlikkuse vähendamiseks

Jäätmevaldaja – jäätmevaldaja on jäätmetekitaja või muu isik või seaduse alusel asutatud muu asutus, kelle valduses on jäätmed

Jäätmete kahjulik toime – jäätmete kahjulik toime, mille alusel jäätmed loetakse ohtlikeks jäätmeteks, on samalaadne kahjuliku toimega, mida avaldavad plahvatusohtlikud, oksüdeerivad ained, väga tuleohtlikud ning tuleohtlikud vedelad ained, ärritavad mittesööbivad ained, kahjulikud, mürgised, kantserogeensed, sööbivad, teratogeensed või reproduktiivset funktsiooni kahjustavad, mutageensed ained ja valmistised, nakkusttekitavad, mikroorganisme või nende toksiine sisaldavad ained, ained ja valmistised, mille kokkupuutel vee, õhu või hapetega vabanevad mürgised või väga mürgised gaasid; millest kokkupuutel vee, õhu või hapetega vabanevad mürgised või väga mürgised gaasid; ökotoksilised või keskkonnaohtlikud ained ja valmistised

Jäätmete kogumine - jäätmete kogumine on jäätmete kokkukorjamine, sealhulgas jäätmete eelsortimine ja ajutine ladustamine ning mehaaniline töötlemine ilma jäätmete koostist ja olemust muutmata, eesmärgiga vedada need edasiseks käitlemiseks jäätmekäitluskohta.

Jäätmete korduskasutus – mis tahes toiming, mille käigus tooteid või tootekomponente, mis ei ole jäätmed, kasutatakse uuesti nende esialgsel otstarbel.

Jäätmete kõrvaldamine – on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutuseta või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine, kaasa arvatud jäätmete ettevalmistamine kõrvaldamiseks, isegi kui toimingul on osaliselt teisene tagajärg ainete või energia taasväärtustamise näol.

Jäätmete sortimine – sortimine on tegevus, mille käigus eraldatakse segaolmejäätmetest ennekõike ohtlikud jäätmed, samuti taaskasutatavad jäätmed, kui sortimine ja väljanopitud jäätmete taaskasutamine on tehnoloogiliselt võimalik ning nende tegevustega ei kaasne ülemääraseid kulutusi

Jäätmete taaskasutamine – jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, mille peamine tulemus on jäätmete kasutamine kasulikul otstarbel selliselt, et nad asendavad teisi materjale, mida muidu oleks sellel otstarbel kasutatud, või jäätmete ettevalmistamine nende eelnimetatud otstarbel ja viisil kasutamiseks kas tootmises või majanduses laiemalt.

Korraldatud jäätmevedu – korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või –kohtadesse kohaliku omavalitsuse organi korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt

Olmejäätmed – olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed.

Olmejäätmete sortimine – on tegevus, mille käigus eraldatakse segaolmejäätmetest ennekõike ohtlikud jäätmed, samuti taaskasutatavad jäätmed, kui sortimine ja väljanopitud jäätmete taaskasutamine on tehnoloogiliselt võimalik ning nende tegevustega ei kaasne ülemääraseid kulutusi.

Ohtlikud jäätmed – ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis vähemalt ühe Jäätmeseaduse seaduse §-s 8 nimetatud kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale.

Ohtlike jäätmete käitluslitsents – Ohtlike jäätmete käitluslitsents on tegevusluba, mis annab õiguse teiste isikute poolt tekitatud ja üleantud ohtlike jäätmete käitlemiseks majandus- või kutsetegevuses ning määrab selle õiguse realiseerimise tingimused.

Metallijäätmed – metallijäätmed on oma põhikoostiselt ehedatest mustmetallidest või värvilistest metallidest või nende sulamitest koosnevad jäätmed.

Paber ja kartong, kaasa arvatud kihiline kartong – kõik paberil ja kartongil põhinevad materjalid, sealhulgas mitmekihilised, mis kuuluvad Euroopa nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 rubriiki 4819 ja mille määramisel arvestatakse määruse § 1 lõiget 3 («Pakendimaterjali määramise kord»).

Pakend – pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavad ühekorratooded

Pakendijäätmed – pakendijäätmed on mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis on jäätmed «Jäätmeseaduse» § 2 tähenduses, välja arvatud tootmisjäägid

Probleemtoode – probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist.

Probleemtoodete hulka kuuluvad:

- 1) patareid ja akud;
- 2) mootorsõidukid ja nende osad;
- 3) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad.
- 4) vanarehvid

Prügila – prügila on jäätmekäitluskoht, kus jäätmed ladestatakse maa peale või maa alla, kaasa arvatud jäätmekäitluskoht, kuhu jäätmetekitaja ladestab jäätmed tekkekohal (käitisesisene prügila), ja jäätmekäitluskoht, mida kasutatakse püsivalt jäätmete vaheladustamiseks vähemalt aasta vältel

Püsijäätmed – on tavajäätmed, milles ei toimu olulisi füüsikalisi, keemilisi ega bioloogilisi muutusi. Püsijäätmed ei lahustu, põle ega reageeri muul viisil füüsikaliselt või keemiliselt, nad ei ole biolagundatavad ega mõjuta ebasoodsalt muid nendega kokkupuutesse sattuvaid aineid viisil, mis põhjustaks keskkonna saastumist või kahju inimese tervisele. Püsijäätmete leostuvus veekeskkonnas, ohtlike ainete sisaldus ning nõrgvee ökotoksilisus ei põhjusta täiendavat keskkonnakoormust, seda eriti põhja- ja pinnavee kvaliteedinõudeid silmas pidades

Tavajäätmed – tavajäätmed on kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka

Kompostimine– orgaanilise materjali kontrollitud lagundamine õhu juuresolekul huumusesarnaseks materjaliks. Kompostimine sisaldab mehhaanilist segamist ja areerimist, materjali ventileerimist vertikaalsetes aeratsioonikambrites, või materjali paigutamine aunadesse, neid regulaarselt segades ja pöörates

Jäätme punkt (kogumispunkt, kogumisplats, kokkutoomiskoht) – jäätme punkt on taaskasutatavate jäätmete (paberi, papi, plasti, klaasi jms) esmaseks kogumiseks mõeldud koht, kuhu on paigutatud vastavad kogumiskonteinerid, vajadusel ümbritsetud aiaga. Jäätme punktis ei toimu jäätmete töötlust, ainult kogumine. Võimalusel paigaldatakse jäätme punkti ka ohtlike jäätmete kogumiskonteiner.